

STUPAVSKÉ NOVINY

**Vinšujeme, vinšujeme,
na šťastí, na zdraví,
na ten nový rok, žeby ste
sa dočkali aj
teho druhého roka nového,
v šťastí, zdraví, pri dobrém
pokoji,
v menších hríchoch,
v dobrých skutkoch,
ve väčších radostách
a menších starostách,
vela, vela radovánek,
želá všetkým **Stupavjáne**k.**

Štedrá večera

Začala sa modlitbou, po ktorej hlava rodiny rozdala oblátky s medom. Pečenie vianočných oblátok bolo v minulosti nepísanou povinnosťou dedinských učiteľov.

Samotná večera pozostávala z niekoľkých chodov, ktoré sa v každej obci podávali možno v inom poradí alebo s menšími obmenami. Napríklad v Uníne nasledovali po oblátkach pupáky, hríbová omáčka a nakoniec ryba. V Závode sa zasa jedla po oblátkach fazuľová polievka, po nej hríby uvarené na krupici, pupáky a nakoniec jabĺčka. Niekde sa varila kapustnica, inde kyslá šošovicová polievka. Tradičný kapor so zemiakovým šalátom, ktorý je dnes bežným štedrovečerným jedlom, sa udomácnil v našich kuchyniach až v druhej polovici 50. rokov minulého storočia. V Stupave sa robili opekance z kysnutého cesta s pomletým makom. Oblúbené boli aj tzv. cauty a tiež orechovníky, makovníky či lekvárovníky. Hoci boli skromné, predsa len sa považovali tieto sviatky za štedré.

Zvyky a obyčaje

Zásadou bolo, že od stola nikto nesmel odísť, až na gazdinú, ktorá servírovala jedlá, pretože sa verilo, že kto prvý vstane od stola, ten zomrie alebo bude chorľavý. Pod obrus sa dávali mince – aby bolo hojnosti v nasledujúcom roku. Po večeri sa zvyklo chodiť „po spívaňu“ k najbližšej rodine, aby sa zavinošovali šťastlivé a veselé sviatky.

Medzi klasické koledy, ktoré sa spievali, patrila aj táto: „Narodziu sa Ježišek, kúpi-

Prajeme si pokoj v duši. Vraví sa však – nečakaj pokoj v duši, keď vládne chaos v hlave... Richard Gere, slávna hollywoodska hviezda, svojho času povedal:

*Naša myseľ nám určuje duševné
aj fyzické zdravie.
Keď sa vedome naučíme nestážovať
sa na to,
čo sme robili včera, a prestaneme sa báť,
čo by sa mohlo stať zajtra,
tak sa budeme starať
iba o prítomný okamih, ktorý žijeme...*

My k tomu pridávame stránky vianočných Stupavských novín. Želáme vám krásne sviatky, pohodu a veľa úsmevov v kruhu najbližších. Rovnako tak na uliciach nášho mestečka, v parku či pri hasičskej kapustnici...

Vaša redakcia

me mu kožušek, taký dúbý chupatý, od huavy až po paty.“ Alebo táto: „Strunka, strunka, zelená jablonka, pod ňú sedzá pastuškovia, jedia kašu z hrnka. Dolecu k ním anděl, ten im rozpovjedzu, že sa Ježišek narodziu, aby každý vjedzu.“

Na polnočnú omšu tiež chodili všetci, len chorí či nevládni zostali doma.

Poznáte pranostiky?

Jasné Vianoce, mnoho vína a ovoce. Na Vianoce blato, na Velkú noc sneh. Štedrý večer jasný každému je milý, dá vraj Pán Boh vína, požehná v obilí.

Na deň Božieho narodenia

Zavládol pokoj a navštevovala sa len najbližšia rodina. Vinše sa líšili podľa obcí, ale ich význam bol skoro rovnaký: „Hojnosť vína, hojnosť chleba a po smrci – fuk do neba!“

Druhý sviatok vianočný

Bola to oslava Štefana. Dopoludnia sa išlo do kostola, popoludní k muzike. V minulosti bola známa aj koleda, ktorú spievali mladí chlapci: „Štefánku, Štefánku, čo to máš ve džbánku? Koledu, koledu, spadlem na ledu, psy sa na mňa zbjeblí, koledu mi zedli. A já malý koledníček, dosem sem si pro grošiček. Grošiček mi dajte, zbobem ostávajte.“

Eva Švoňavová, foto: autorka

Veselé Vianoce

Zastavili ste sa na tohtoročných stupavských vianočných trhoch? Boli malé, ale boli naše. Stánky s vareným vínkom, medovinou, vôňa tradičných oblátok. Koledy, dobré jedlo a stánky s drobnosťami.

Mestské kultúrne a informačné centrum pripravilo bohatý program a tí, čo sa prišli pozrieť na nedelňé vystúpenie detičiek z folklórneho súboru Stupavjáne, veru dlho tleskali... Pokiaľ ste na podujatí Stupava v advente neboli, máte ešte šancu stihnúť novoročné hodovanie v Sedliackom dvore 14. januára. Nepredbiehajte však, pred nami sú vianočné sviatky. Aké boli v minulosti?

Čas priprav

Naši predkovia sa v čase adventu postili, nekonali sa zábavy ani svadby. Dnes sa viacerí naháňame len za darčekmi. Tradičné Vianoce si už mnohí z nás, najmä mladšie generácie, nevedia ani len predstaviť. Kedysi mali prípravy duchovný rozmer, prebiehali v očakávaní veľkej udalosti – narodenia Ježiša Krista. Základom priprav malo byť stíšenie, pokánie, skoncovanie s nerestami. Bolo treba zmieriť sa s pohnevanou rodinou či so sused-

mi, aby si mohli za štedrovečerný stôl zasadiť len tí, ktorí si nezhody urovnali a navzájom sa pomerili.

Čas priprav je aj v súčasnosti podobný tomu, aký sme poznali v minulosti. Naši predkovia tiež museli upratovať, umývať okná, piecť či prať. A pranie v časoch našich starých mám veru jednoduché nebolo – bola to veľká drina, keďže sa pralo v korytách ručne. Za štedrovečerný stôl sa sadalo v čistých alebo čo najnovších šatách. Do adventu spadajú aj tzv. stridžie dni, počas ktorých sa podľa rôznych povier a predstáv predpokladala zvýšená aktivita nepriaznivých síl. Napríklad v predvečer Lucie sa dával zožrať dobytku cesnak, aby ho ochránil pred zlými duchmi. S Luciou je spojené aj veštenie – dievčatá si napísali na 12 lístočkov mená chlapcov, ktorí sa im páčili, a deň po dni vždy jeden lístoček spálili. Chlapec, meno ktorého zostalo na papieriku na Štedrý deň, mal byť ten vyvolený.

05 ROZHOVOR
Otázky pre pediatra

**08 PROGRAM
V EKOCENTRE**
Geopark

20 ŠPORT
Hádzaná v Stupave

23 VIANOČNÉ PEČENIE
Vetroplašky

Milí Stupavčania a Mášťania, susedia, priatelia,

rád by som sa vám aj touto cestou prihovril teraz, pár dní pred Vianocami a novým rokom. Pre mnohých je to čas hodnotenia, bilancovania a príprav na nové začiatky. Asi veľa z nás má za sebou náročné obdobie, a to napriek tomu, že sme po dvoch rokoch s covidom verili v úľavu. Rok 2022 nám však priniesol ďalšie skúšky a výzvy, mnohým aj naozaj náročné okamihy. Nadchádzajúci rok 2023 sa asi mnohým javí ako plný ne-

istoty, zmien a zrejme aj obáv. Avšak práve v tomto čase, adventnom, predvianočnom, by som nám všetkým prial, aby sme našli silu vidieť aj radosť a nádej. Verím, že ak dokážeme spomaliť, vnímať seba a svoje okolie, budeme vedieť aj v náročných chvíľach nájsť hodnoty, ktoré nám umožnia nazeráť na veci pozitívne. Vianoce sú práve to obdobie, keď je možné sa vrátiť k slušnosti, tolerancii a láske. K láske k svojmu blíž-

nemu, susedovi, predavačke, ktorí možno potrebujú podporu alebo chvíľu našej pozornosti. Nezabúdajme na ľudskosť, odložme strach z odlišnosti či neustále porovnávanie. Možno toto je cesta, ako poraziť hnev a zlosť, ktoré zažívame alebo sa na nás valia z médií či zo sociálnych sietí. Nenechajme sa nimi preválcovať. Pokúsme sa uchovať si vianočné poslanstvo čo najdlhšie aj po prelome rokov. Vďaka nemu si budeme môcť vy-

tvoriť spoločnosť, komunitu, v ktorej môžeme žiť spokojnejšie. Spoločnosť, v ktorej pomôžeme tým, ktorí to potrebujú, a budeme sa tešiť s tými, ktorým je dopriate. Milí spoluobčania, prajem Vám všetkým spokojné a pokojné Vianoce plné vzácnych okamihov a stretnutí. Verím, že nový rok má pre nás pripravené aj množstvo dobrého.

Peter Novisedlák, primátor Stupavy

Požehnané Vianoce!

Milí moji Stupavčania, Mášťania a Borinčania. Napadla mi jedna myšlienka. V srdci

človeka nie je slovo bývalý. Do každého srdca vstupujú ľudia, ktorí sú tam prítomní, aj keď

už nie fyzicky. Aj preto sa chcem v tomto vianočnom čase prihovriť k všetkým bez rozdielu. A popriať Vám pokoj a Božie požehnanie do Vašich rodín. Do nového roka 2023 optimizmus, zdravie, radosť a šťastie. To Vám

zo srdca želim a v modlitbách vyprosujem. Tak ako Vy nie ste pre mňa bývalí, tak myslím, že nie som ani bývalý pre Vás.

Požehnané vianočné sviatky všetkým!
Mons. Mgr. Félix Mikula, farár v Miloslavove

Pokoj ľuďom dobrej vôle!

K Vianociam neodmysliteľne patria aj betlehemy. Máme ich v našich kostoloch, v našich domácnostiach a v súčasnosti ich nachádzame aj na verejných priestranstvách. Takmer každý je iný, no základný výjav je rovnaký: v strede novonarodený Ježiško, z jednej strany Mária, z druhej Jozef a potom tí, čo sa Ježiškovi prichádzajú pokloniť. Vždy tam bývajú pastieri, vznešení mudrci, niekedy aj zástupcovia iných skupín ľudí. A práve toto má krásnu symboliku: k novonarodenému Ježišovi môže pristúpiť každý, Boží Syn prichádza v ústrety každému človeku.

Žijeme, žiaľ, v dosť polarizovanej spoločnosti. V poslednej dobe akosi pribúdajú skupiny ľudí, ktorí zastávajú ťažko zmieriteľné stanoviská. Veľa ľudí zastáva postoj: buď prijmeš môj pohľad na veci, alebo nechcem mať s tebou nič spoločné. Základné poslanstvo Vianoc vyzýva k presne opačným postojom: Boh prichádza oslovit každého a chce, aby sme aj napriek našej rozdiel-

nosti vytvorili jednotné spoločenstvo. Veď práve takto toto vo vianočnú noc znelo: Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!

Všetkým čitateľom Stupavských novín želim pokojné, požehnané a radosťné Vianoce.

Milan Sova, farár v Stupave

Medzinárodný deň ľudských práv

Pred niekoľkými dňami (10.12.) sme oslavovali Medzinárodný deň ľudských práv. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 odhalilo veľa faktov o našej spoločnosti. Môžeme konštatovať, že sme za 10 rokov významne využili právo vzdelávať sa, podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí významne stúpol, využili sme možnosť podnikat', stúpol podiel podnikateľov, a ženy vstúpili do nových odvetví zamestnania. V našom článku sa zameriame práve na ženy a posun v ekonomickej činnosti, tak ako nám ho odhalilo sčítanie.

Ženy podnikateľky v SR

Geopriestorové výsledky potvrdzujú, že najviac žien – podnikateľiek žije v Košickom kraji. Z podnikateľov kraja je takmer 35 % žien. Na druhom mieste je Bratislavský kraj, kde z počtu podnikajúcich obyvateľov tvoria ženy vyše 34 %. Na treťom mieste v počte podnikajúcich žien je Banskobystrický kraj. Z počtu podnikajúcich je 32 % žien. V Nitrianskom kraji tvoria ženy z počtu podnikajúcich 28,4 %. Nasleduje Trenčiansky kraj s 28,3 % podnikajúcich žien (z celkového počtu podnikateľov). V Prešovskom kraji tvoria podnikajúce ženy z množiny podnikateľov takmer 25 %. Najmenej podnikateľiek žije v Žilinskom kra-

ji, niečo vyše 22 % z tu žijúcich podnikajúcich osôb.

Zaujímavým faktom je, že Prešovský kraj má zároveň prvenstvo v počte podnikateľov na Slovensku celkovo. Z obyvateľov kraja podniká až 16 % obyvateľov, na druhom mieste sú podnikatelia v Žilinskom kraji, kde má nejaký druh vlastného biznisu takmer 15 % obyvateľov. V Bratislavskom kraji žije a podniká viac ako 14 % obyvateľov. V Nitrianskom kraji je to 13,65 %, v Banskobystrickom a Trnavskom podob-

ne – tesne pod 13 %. V Trenčianskom kraji podniká 12 % obyvateľov.

Opäť zaujímavým faktom je, že na poslednom mieste v počte podnikateľov je Košický kraj, kde podnikatelia podľa zistení SODB 2021 tvoria len 11,7 % a pomerovo tu podniká najviac žien na Slovensku.

Ženy ovládli priemysel

Podme sa pozrieť, ako sa ženy uplatnili v jednotlivých odvetviach priemyslu. Najviac obyvateľov SR pracuje v priemyselnej výrobe, je to takmer 18 % populácie, v absolútnom čísle až 455 506 ľudí. Druhú veľkú skupinu tvoria veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel

a motocyklov. V tomto odvetví ekonomickej činnosti pracuje vyše 13 % obyvateľov Slovenskej republiky – až 332 997. Zamerajme sa podrobnejšie na priemysel, ktorý býval doména mužov. Koľko žien do tohto odvetvia ekonomickej činnosti preniklo? V Trenčianskom kraji do priemyselnej výroby preniklo až 39 % žien. V Trnavskom a Nitrianskom kraji je to zhodne vyše 36 % žien. V Prešovskom kraji je to 35 % žien, v Žilinskom 34,4 % žien a v Banskobystrickom 33,6 % žien. V priemyselnej výrobe menej pracujú ženy v Bratislavskom a Košickom kraji, kde z celkového počtu zamestnaných obyvateľov v priemyselnej výrobe tvoria len niečo vyše 30 %.

Stránka www.scitanie.sk pre verejnosť, študentov, učiteľov...

Existuje množstvo príkladov, ktoré si môže vďaka stránke www.scitanie.sk dohľadať aj laická verejnosť. Vyhľadávanie v základných výsledkoch je jednoduché a v sekcii „Návody“ nájde záujemca aj inštruktážne videá. Tie sú zverejnené aj na YouTube SODB 2021.

rr

DOBROVOLNÁ ZBIERKA PRÍPRAVA REVITALIZÁCIE TROYEROVHO NÁMESTIA A KÚRIE

Mestské zastupiteľstvo v Stupave vyhlásilo dobrovoľnú zbierku, cieľom ktorej je spolufinancovanie nákladov spojených s prípravou a realizáciou investičného zámery revitalizácie Troyerovho námestia a nových priestorov Základnej umeleckej školy v Stupave. **Aj vďaka zbierke bude možné spolufinancovať náklady spojené s prípravou tohto projektu.**

Dobrovoľnú zbierku môžete podporiť zaslaním ľubovoľnej sumy na číslo účtu **SK54 0200 0000 0042 9921 7455**

Ustanovujúce zasadnutie MsZ

Ustanovujúce zasadnutie Mestského zastupiteľstva v Stupave sa uskutočnilo 23. novembra. S výnimkou poslanca Mgr. Michala Horeckého boli prítomné všetky novozvolené poslankyne a poslanci: Ing. Hana Haldová, Zuzana Jánošíková, Ing. Denisa Klačmanová, Mgr. Ján Kohútek, Ing. Patrik Kollaroci, Ing. Ján Kušnir, Ing. Marek Lacka, Ing. Michal Polakovič, Rudolf Draškovič, Ing. Marián Dzvonič, JUDr. Štefan Haulík, Bc. Dominik Katona, MVDr. Robert Kazarka, Ing. Martin Smeja, PhD., Ing. Roman Vigh.

Na úvod ustanovujúceho mestského zastupiteľstva vo volebnom období 2022 – 2026 privítal primátor Peter Novisedlák všetkých zúčastnených a požiadal predsedu Mestskej volebnej komisie Ing. Orbána o informáciu o výsledku volieb do orgánov samosprávy mesta Stupavy, ktoré sa konali 29. 10. 2022. Ing. Orbán uviedol, že za primátora mesta Stupavy bol zvolený Mgr. Peter Novisedlák, MBA, s celkovým počtom 1722 platných hlasov. Následne prečítal zvolených poslancov v jednotlivých volebných obvodech a ich náhradníkov. Najviac zvolených poslancov, 10, je vedených ako nezávislí poslanci, piati boli nominovaní za Stranu obcí a miest – SOM Slovensko a jeden za SaS. Volby do orgánov samosprávy mesta Stupavy prebehli korektne a výsledky zodpovedajú vôli voličov, ktorí prišli voliť. Následne zložil Peter Novisedlák zákonom predpísaný sľub primátora mesta Stupavy a novozvolení poslanci zložili zákonom predpísaný sľub poslancov Mestského zastupiteľstva v Stupave.

Výzva na spoluprácu

Vo svojom úvodnom slove primátor uviedol, že na základe demokratických volieb vstupujeme do nového volebného obdobia 2022 – 2026. Poďakoval sa všetkým voličom za účasť na voľbách a osobitne tým, ktorí mu dali dôveru. Ďalej uviedol, že na to, aby sme mali naše mesto krajšie a modernejšie, bude potrebná spolupráca medzi poslancami, komisiami, mestskou radou, mestským úradom a primátorom. Vyzval preto pracovať spoločne bez ohľadu na politickú príslušnosť, osobné sympatie a názorové rozdiely. Takisto vyzval na spájanie sa v prospech dobrej veci, aby vzájomná spolupráca bola korektná, konštruktívna a v prospech ľudí, ktorí v mes-

te žijú. Prácu primátora vníma ako službu ľuďom tohto mesta a urobí všetko pre to, aby Stupava bola o štyri roky krajším mestom pre život, ako je to dnes.

Viceprimátor

Primátor Peter Novisedlák si uplatnil právomoc na základe § 13 b, ods. 1 zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a poveril poslanca MsZ Roberta Kazarku zastupovaním primátora.

Poverenie poslanca

Prednostka mestského úradu Zuzana Baligová uviedla, že v zmysle zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov sa môže stať, že primátor mesta bude mať okolnosti, pre ktoré nebude môcť zvolať alebo viesť MsZ. Samotné predmetné ustanovenie zákona uvádza okolnosti, za ktorých sa to môže stať. Navrhla, aby povereným poslancom zvolávať a viesť zasadnutia bol Ján Kušnir.

Návrh na zriadenie Mestskej rady v Stupave

Prednostka MÚ Zuzana Baligová uviedla, že v zmysle § 14 zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov môže mestské zastupiteľstvo zriadiť mestskú radu. Primátor mesta Stupavy navrhol, aby Mestské zastupiteľstvo v Stupave zriadilo Mestskú radu v Stupave, ktorá bude mať 5 členov. Podľa vyššie citovaných ustanovení zákona o obecnom zriadení mestskú radu tvoria zvolení poslanci mestského zastupiteľstva. Členom mestskej rady je aj zástupca primátora. Počet členov mestskej rady nesmie presiahnuť jednu tretinu počtu poslancov mestského zastupiteľstva. Predložený návrh túto zákonnú podmienku spĺňa.

Ak má mať mestská rada 5 členov, mestské zastupiteľstvo bude voliť z radov poslancov mestského zastupiteľstva štyroch členov mestskej rady. Ich voľba bude zaradená do programu nasledujúceho zasadnutia mestského zastupiteľstva.

Zriadenie komisií Mestského zastupiteľstva v Stupave

Mestské zastupiteľstvo zriaďuje komisie ako svoje stále alebo dočasné poradné, iniciatívne a kontrolné orgány. Každá komisia môže mať maximálne 7 členov plus predseda a podpredseda. Do úvahy prichádzali dva varianty: buď vytvorenie nových komisií (okrem komisie finančnej, zdravotníctva a sociálnych vecí, komisie na ochranu verejného záujmu, bezpečnosti a civilnej ochrany a ko-

misie majetkovej a legislatívno-právnej), alebo ponechanie skladby komisií ako v predchádzajúcom období.

JUDr. Haulík uviedol, že terajšie komisie boli zriadené pred ôsmimi rokmi, nefungovali zle, ale mohli by fungovať lepšie.

Ustanovujúce MsZ zriadilo napokon pre volebné obdobie 2022 – 2026 nasledujúce komisie Mestského zastupiteľstva v Stupave:

1. komisia na ochranu verejného záujmu
2. komisia finančná
3. komisia stavebná a dopravy
4. komisia zdravotníctva a sociálnych vecí
5. komisia školstva a športu
6. komisia kultúry, regionálnej a cezhraničnej spolupráce
7. komisia podnikateľská, miestneho rozvoja a životného prostredia
8. komisia majetková a legislatívno-právna

Za predsedov a podpredsedov jednotlivých komisií boli zvolení:

- za predsedu komisie finančnej **Marek Lacka**, za podpredsedu **Patrik Kollaroci**,
- za predsedu komisie stavebnej a dopravy **Ján Kušnir**, za podpredsedu **Martin Smeja**,
- za predsedu komisie zdravotníctva a sociálnych vecí **Denisa Klačmanová**, za podpredsedu **Robert Kazarka**,

- za predsedu komisie školstva a športu **Rudolf Draškovič**, za podpredsedu **Dominik Katona**,

- za predsedu komisie kultúry, regionálnej a cezhraničnej spolupráce **Hana Haldová**, za podpredsedu **Ján Kohútek**,

- za predsedu komisie podnikateľskej, miestneho rozvoja a životného prostredia **Marián Dzvonič**, za podpredsedu **Zuzana Jánošíková**,

- za predsedu komisie majetkovej a legislatívno-právnej **Štefan Haulík**, za podpredsedu **Michal Polakovič**.

Volba predsedu, podpredsedu a člena komisie na ochranu verejného záujmu

Ustanovujúce Mestské zastupiteľstvo v Stupave zvolilo:

1. za predsedu komisie na ochranu verejného záujmu Mestského zastupiteľstva v Stupave **Jána Kohúteka**,
2. za podpredsedu komisie na ochranu verejného záujmu Mestského zastupiteľstva v Stupave **Mareka Lacku**,
3. za člena komisie na ochranu verejného záujmu Mestského zastupiteľstva v Stupave **Michala Horeckého**.

Poverenie poslancov MsZ, ktorí budú vykonávať občianske obrady

Vo volebnom období 2022 – 2026 boli výkonom funkcie sobášiacich a vykonávaním uvítania detí do života poverení poslanci Mestského zastupiteľstva v Stupave:

1. Hana Haldová
2. Robert Kazarka
3. Denisa Klačmanová
4. Patrik Kollaroci
5. Ján Kušnir

Protest prokurátora

Mestské zastupiteľstvo v Stupave na svojom ustanovujúcom zasadnutí vyhovel protestu prokurátora Okresnej prokuratúry Malacky č. Pd 88/22/1106-2 z dňa 26. 8. 2022 proti všeobecne záväznému nariadeniu mesta Stupavy č. 4/2012 z dňa 15. 11. 2012 o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov na území mesta Stupavy. Primátorovi mesta Stupavy odporučilo, aby na zasadnutí MsZ v prvom štvrtroku 2023 predložil návrh všeobecne záväzného nariadenia, ktorým ruší všeobecne záväzný nariadenie mesta Stupavy 4/2012 z dňa 15. 11. 2012 o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov na území mesta Stupavy.

Návrh na určenie platu primátora

Mestské zastupiteľstvo v Stupave podľa § 3 ods. 1 zákona č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest v znení neskorších predpisov určilo primátorovi mesta

Stupavy Petrovi Novisedlákovi existujúci plat 3990 eur zvýšený o 60 % s účinnosťou od 23. 11. 2022.

rr, foto: Peter Kubička

Decembrové mestské zastupiteľstvo sa uskutočnilo 15. decembra 2022 o 14.00 hodine v Kultúrnom dome na Agátovej ulici 9 v Stupave.

Predvianočná údržba

V novembri sa zamestnanci Verejnoprospešných služieb Stupava okrem bežných činností, ako sú odvoz odpadu, čistenie ulíc a chodníkov, oprava osvetlenia a mestského mobiliáru či práce v zbernom dvore, venovali aj tradičným novembrovým činnostiam. Nechýbali tak hrabanie lístia a posledné kosenie, oprava a príprava vianočného osvetlenia či príprava stromčeka a adventného venca.

Príprava adventnej výzdoby

November u nás patrí aj oprave a príprave vianočného osvetlenia. Nechýbajú

la tak celková revízia osvetlenia či výroba adventného venca, ktorý od nás už tradične putuje na Trojičné námestie. Na ňom

sú vysvietené stromy, hlavný vianočný stromček dostal nový šat a ozdobili sme aj stromček v Máste a pred kultúrnym domom. Veríme, že vám vytvorili príjemnú sviatočnú atmosféru.

Oprava osvetlenia v lokalite Pod kopcami

V časti Stupavy Pod kopcami bolo pre poruchu elektrického vedenia nefunkčné verejné osvetlenie. Po externom zameraní poruchy pod zemou sme sa následne venovali búracím, výkopovým prácam a oprave poruchy. Po nej prebehli terénne úpravy a navrátenie priestoru do pôvodného stavu. Práce bolo potrebné koordinovať

s elektrárňami, nakoľko porucha bola medzi mestským rozvážačom verejného osvetlenia a rozvážačom elektrární predanú lokalitu.

Asfaltovanie výtlkov

Pred zimnou sezónou sme sa venovali aj opravám výtlkov. Parkovisko pri futbalovom štadióne je už tak prístupnejšie a prejazd ulicami Stupavy jednoduchší.

Kaštielsky múr na Slovenskej ulici je zabezpečený

Zabezpečili sme múr kaštielskeho oplozenia na Slovenskej ulici proti zrúteniu.

Múr je dlhodobo v nevhovujúcom stave, jeho celková sanácia bude

predmetom rekonštrukcie celého Kaštielskeho parku. Tú pripravuje Bratislavský samosprávny kraj. Nateraz boli odstránené rizikové tehly a murivo, zvyšok bol zabezpečený a vnútri parku bol priestor ohradený. Prosíme vás, aby ste do tohto priestoru nevstupovali.

Cyklotrasa je vyčistená

Aj napriek zimnej sezóne sme ešte pred koncom novembra zaradili do programu aj čistenie cyklotrasy smerom na Devínske

jazero. Mnohí z vás totiž vyrážajú na bicykel aj počas týchto mesiacov.

Ďalšie informácie o našej činnosti nájdete na webovej stránke www.vps-stupava.sk alebo na FB VPSStupava.

Zelenšie Vianoce

Dnes sa už čoraz viac hovorí o dosahu Vianoc na životné prostredie a bezbrehé nakupovanie postupne dostáva červenu. Či už z ekologických, praktických, alebo finančných dôvodov, môžeme tieto sviatky stráviť striedmejšie a ekologickejšie. Ako na to?

Štýl výzdoby nie je potrebné meniť každý rok, ale ak máte potrebu urobiť zmeny, nemusíte kupovať hneď nové ozdoby. Možno stačí zopár kusov vymeniť so susedami alebo si ich zaobstaráť na burze či swapoch. Rovnako tak je dobrým tipom použitie prírodných materiálov. Pôsobia príjemne a po Vianociach ich môžete skompostovať alebo odložiť na ďalší rok. Ak už sa rozhodnete kupovať nové ozdoby, vyberajte trvácne, kvalitné a odolné, aby vám slúžili niekoľko sezón.

Vianočné darčeky

Bez darčiek si Vianoce nevedia predstaviť hlavne deti. Aj pri nich je však možná dohoda v rámci rodiny, aby ste sa vyhli veciam, ktoré naozaj nevyužijú alebo ich dostanú opakovane. Opäť platí, že množstvo vecí sa dá vymeniť či kúpiť z druhej ruky – veď aj tak slúžia zväčša krátky čas. Vianoce však môžu byť skvelým časom na rozhovor o zdieľaní, pomoci ľuďom v núdzi či o podpore opustených alebo chudobných. Možno sa vám podarí menšie množstvo hračiek doplniť o väčší dobrý skutok a dobrý pocit z Vianoc tak pretrvá aj po Štedrom dni. Pri dospelých členoch rodiny už býva zvykom si dohodnúť konkrétny darček. Veď vieme, že často

z prekvapenia nezostáva ten najlepší pocit. Skvelou možnosťou je darovať zážitok – vstupenku na obľúbený koncert, divadlo alebo športovú udalosť. Rovnako tak môžete vyrobiť darček ručne – veď asi každého poteší napríklad doma vyrobená sol

do kúpeľa, mydlo, zmes orieškov a sušeného ovocia, domáci sirup, likér alebo dekorácia. Na internete naozaj nájdete množstvo tipov, ktoré zvládne aj menej zručný človek.

Vianočné menu

Hojnosť a pestrosť na stoloch môže byť aj vtedy, ak nám nepraská chladnička vo švíkoch. Aby sme sa vyhli plytvaniu potravinami, je ideálne pred nákupom venovať čas zoznamu potravín, ktoré potrebujeme nakúpiť. Ak je to možné, zvoľte lokálne a remeselné produkty, ktoré k nám nepricestovali cez polovicu planéty. V takomto prípade kvalita často nahradí množstvo. Veď nakoniec, máme iba jeden žalúdok. Ak máte v okolí dobrých priateľov, môžete sa dohodnúť na výmene vianočného pečiva, vďaka čomu bude výber na vašom stole rozmanitejší. Rovnako tak môžete nakúpiť väčšie balenia surovín a podeliť si ich medzi viac domácností, čo ušetrí aj vašu peňaženku.

No a ešte rada na záver – nemusíte začať hneď so všetkým naraz. Stačí krok po kroku smerovať k ekologickejšiemu spôsobu života a aj Vianoce potom budú zelenšie a zdravšie. Možno stačí tento rok vyrobiť pohľadnice ručne z materiálu, ktorý nájdete doma, a zabaliť darčeky do už použitých obalov. Alebo vzniknutý odpad naozaj vytriediť a umožniť tak jeho ďalšie spracovanie. Nech už sa rozhodnete pre čokoľvek, môže to byť prvým krokom na vašej ceste k domácnosti s menším množstvom odpadu.

Silvia Nagyová, foto: autorka

Krásne veci s dušou, tvorené srdcom

Chránená dielňa Tekla sa intenzívne chystá na rôzne vianočné trhy v Bratislave a okolí.

Vyrábame na želanie zákazníkov darčekové súpravy a originálne pohľadnice. Zamestnanci viacerých firiem sa tak môžu tešiť, že tento rok dostanú od svojho zamestnávateľa krásne ručne vyrobené darčeky. Do nášho sortimentu pribudlo veľmi veľa novinek - máme kolekciu drevených domčekov, ručne maľovaných ozdôb a originálnych anjelov.

Petra Balogová, foto: autorka
www.chranenadielnaTekla.sk

4 otázky

Kamilovi Százovi, pediatri v Stupave

Každý rok pribudne v Stupave približne 150 detí. Koľko máte aktuálne malých pacientov a ako sa zmenilo za posledné roky ordinovanie a prístup k deťom a ich rodičom?

Momentálne je každé novonarodené dieťa potrebné zaradiť do starostlivosti všeobecnému lekárovi pre deti, a to sa v Stupave reguluje rozdelením ulíc, ktoré určuje VÚC Bratislava. V Stupave sa delia ulice medzi dvoch poskytovateľov, ale, samozrejme, rodičia si môžu vybrať poskytovateľa v Bratislave alebo kde im to vyhovuje, ak je ich ocbotný lekár zobrať do svojej starostlivosti. Momentálny stav v Stupave je z nášho pohľadu náročný, keďže je na Záhorí nedostatok pediatriov a niektoré ambulancie, ktoré fungovali donedávna, zatvorili svoje prevádzky, a tak množstvo zdravotnej dokumentácie zo zaniknutých bolo rozdelené cestou VÚC

medzi ostávajúce funkčné ambulancie.

Jeseň prináša zvýšený počet respiračných chorôb. Ako majú rodičia postupovať a kedy je naozaj potrebné vyhľadať pomoc lekára?

Momentálne je epidemiologická situácia extrémna, ktorá tu nebola niekoľko rokov, je veľmi vysoká chorobnosť najmä detí, ale aj dospelých, hlavne respiračné ochorenia. Momentálne dominujú vírusové ochorenia, ale aj napríklad streptokokové angíny. Rodičia poznajú svoje dieťa najlepšie, preto im musíme dôverovať pri rozhodovaní o návšteve lekára. Mnohé vírusové ochorenia majú momentálne dlhší priebeh teplôt u detí, výrazne dusivý kašeľ a sekréciu z nosa. Na bežné vírusové ochorenie nie je nutné navštevovať lekára, dieťa sa lieči v domácom

prostredí symptomaticky, podávame lieky proti teplote, podľa charakteru kašľa podávame lieky na zastavenie kašľa pri dráždivom kašli, lieky na vykašliavanie pri produktívnom kašli, samozrejme, kvapky/sprej do nosa s účinnou látkou. V tomto prípade nestačí len nábrada v podobe morskej vody. Rodičia by mali vyhľadať lekára, ak má dieťa vysoké teploty, ktoré nevie znížiť liekmi proti teplote, eventuálne, ak je obdobie zníženej teploty krátke po podaní liekov proti teplote. Tu by som však upozornil na podávanie dieťaťa takýmto liečivom. Rodič by mal spozorovať, ak je dieťa malátno, má sťažené dýchanie v zmysle nádychu alebo výdychu, nemyslím sťažené dýchanie upchatého nosa, kde je to samozrejmosťou, alebo sa dieťa správa neobvykle, alebo inak ako pri bežnom

ochorení. Pri opakovanom zvracaní, ak dieťa nie je schopné prijímať tekutiny alebo stravu, ktorú opakovane vyvracia. Dôležité je upozorniť na kategóriu novorodencov. Pri teplote u novorodenca by mal rodič vyhľadať lekársku starostlivosť čo najskôr.

Máte nejaké osvedčené rady, ako deti otužovať, čo doplniť v strave a podobne?

Otužovanie detí by som odporúčal aj z vlastnej skúsenosti, keďže sám otužujem niekoľko rokov a vidím benefity otužovania sám na sebe. Samozrejme, menšie deti otužujeme inou formou ako dospelých. Je veľa dostupných kvalitných článkov týkajúcich sa otužovania detí. Odporúčam rodičom vyhľadať takéto články na webe. Pripraviť deťom pestrú stravu je základ, aj keď sám viem, že je to veľakrát náročné a aj nespíiteľné. Nemali by však chýbať zelenina, ovocie alebo vitamínové doplnky, ako sú vitamíny C a D.

Ako budete ordinovať počas vianočných sviatkov?

Budeme ordinovať v normálnom režime počas sviatkov v pracovné dni, okrem piatka. Za našu ambulanciu prajeme všetkým čo najkrajšie a požehnané sviatky a aby boli deti čo najmenej choré, aby mohli všetci stráviť sviatky so svojimi blízkymi.

Eva Švoňavová, foto: Erika Piesecká

Neformálne vzdelávanie

V poslednom čase sa čoraz viac hovorí o formách vzdelávania, ktoré pre deti aj rodinu znamenajú, že dieťa nedochádza do klasickej štátnej školy, ale doterajší zaužívaný systém nahrádzajú rôzne vzdelávacie skupiny alebo domáce vzdelávanie. Dôvodom môže byť napríklad zdravotný stav dieťaťa, negatívna skúsenosť v spádovej škole či nomádsky spôsob života rodiny. Čo môže priniesť odlišný spôsob vzdelávania deťom, rodine, ako aj spoločnosti nám porozprávala Zuzana Babitz, jedna zo zakladateľiek vzdelávacej skupiny U Eda.

Pred niekoľkými rokmi ste viaceré matky zakladali vašu vzdelávaciu skupinu. Ako by ste opísali jej hlavnú myšlienku?

Náš projekt sa opiera o komunitu rodín. Spolu vytvárame rôznorodé, no hodnotovo podobne zamerané prostredie. Tvoríme školu, do ktorej chodia deti preto, lebo chcú, a čas strávený v nej im dáva zmysel. Posilňujeme ich samostatnosť, integritu, schopnosť manažovať si čas, vieru vo vlastné sily, ako aj láskavosť voči svojim špecifikám a odlišnostiam. Vzdelávanie u nás je slobodné, sebariadené a stojí na troch rovnocenných pilieroch, ktorými sú akadémia, sociálne a mäkké zručnosti, umenie a telovýchova. Pre tento prístup k vzdelávaniu sme sa rozhodli hlavne kvôli svojim vlastným deťom. Drží nás pri ňom vidina možných zmien, ktoré môžu priniesť výsledky prebiehajúceho experimentálneho overovania do slovenského školstva.

Spomínate slobodu, tá sa dnes stáva častým argumentom v rôznych situáciách. Čo teda znamená sloboda vo vzdelávaní?

Slobodný prístup k vzdelávaniu je často nesprávne chápaný. Sloboda nepredstavuje anarchiu, neznamená, že si deti aj sprievodcovia „ro-

bia, čo chcú“. Dnes často zabúdajú nielen deti, ale aj dospelí, že sloboda ide ruka v ruku so zodpovednosťou. Tú sa snažíme v deťoch budovať napríklad tým, že sa zúčastňujú na tvorbe pravidiel, vypočujú si rôzne uhly pohľadov v skupine a spoločne sa rozhodnú a zhodnú na ich dodržiavanie. V našej oblasti vzdelávania sme napríklad počas korony zachytili rôzne skupiny, ktoré podľa nás vznikali z nesprávnej motivácie. Tón bol princíp „nepáčia sa mi pravidlá, tak si vytvorím svoj mikropriestor, kde sa ma týkať nebudú“, a to často bez ohľadu na to, ako to vplýva na ďalších ľudí okolo. Našou snahou je prispieť k pozitívnym zmenám v existujúcom systéme, nie bojovať proti nemu.

Riadiť sám seba, svoje ciele, zhodnotiť ich dosiahnutie, poučiť sa a pracovať na sebe ďalej – to je naozaj náročná úloha aj pre dospelých. Ako sa dá v tomto smere pracovať s deťmi?

V sebariadenom vzdelávaní majú deti vytvorený priestor objavovať, čo ich baví, k čomu inklinujú a v čom možno aj vynikajú. Čas strávený napríklad nad znehybnými spolubláskami je totiž vždy na úkor času stráveného rozvíjaním inej zručnosti. V praxi máme v škole vysoké percento detí, ktoré mnoho hodín denne športujú, vytvar-

ne tvoria alebo sa rozvíjajú v hudbe, jednoducho skúmajú, aká pestrá je škála činností, ktorým sa dá venovať. Od útleho veku vedíme deti k zodpovednosti za seba, za svoj život. Učíme ich, že riešenie problému, ktorý ich aktuálne trápi, majú vo svojich rukách, len naň musia prísť v prvom rade oni sami. Nečakajú tak na to, že riešenie prinesie niekto ďalší, učiteľ, nadriadený alebo iná autorita. Rovnako tak svoj výkon a vedomosti hodnotia hlavne deti samotné. Priradené, deti zistia, že jednoducho potrebujú čítať, písať, potrebujú si spraviť finančný plán, zorganizovať podujatie či odprezentovať projekt, lebo ich k tomu život a situácie v škole privedú. Takže spravia veľa preto, aby v týchto situáciách uspeli, lebo to vnútorne chcú dosiahnuť.

Ako sa prenášajú tieto zručnosti do mladosti či dospelého života?

Deti sa učia z príkladov, zo svojich chýb, ktoré sú u nás vítané, stanovujú si ciele, hodnotia ich dosahovanie, pričom berú ohľad na ostatných v skupine. Učíme ich porovnávať sa hlavne sami so sebou, nie s inými deťmi. Očenenie a sebahodnotu tak nachádzajú vo svojom vnútri, nemusia čakať na pochvalu od niekoho iného. To môže byť v dobe sociálnych sietí naozaj užitočné. S myšlienkou zodpovednosti, ale aj prípadného zlyhania, boja samého so sebou a prácou na zlepšovaní sa u nás deti stretnú v útlom veku, nie až vtedy, keď nemajú záchrannú sieť v podobe rodičov či ich finančnej

podpory. Dnes, keď čelíme viacerým celospoločenským výzvam či dopadom vojenského konfliktu u našich susedov, považujeme za enormne dôležité vychovávať samostatných, kriticky mysliacich a zodpovedných mladých ľudí, ktorí sú však schopní vnímať aj potreby slabších, odlišných či zraniteľných.

Vieme, ako sa darí deťom na sebariadenom vzdelávaní po prechode na strednú či vysokú školu, pri nástupe do práce? Vedia sa zaradiť a fungovať v inom prostredí?

Vo svete funguje mnoho škôl slobodného typu, niektoré už 100 rokov, vrátane stredných škôl. Výsledky majú výborné, absolventom, ktorí chcú ísť študovať ďalej, sa darí dostať na univerzity. Tiež je mnoho mladých ľudí, ktorí si budujú svoje kariéry aj bez vysokoškolského vzdelania, nezriedka v kreatívnom priemysle. Za posledných 10 rokov sa stále viac detí aj na Slovensku vzdeláva doma alebo v neformálnej skupine. Tieto deti hovoria o sebaistejšom výbere strednej školy podľa vlastného uváženia, ako aj o schopnosti pripraviť sa na prijímačky bez problémov. Náročnejšia môže byť úvodná adaptácia, zvyk na nové prostredie či autoritatívnejší prístup. Slobodne vzdelávané deti sú výbornými partnermi do diskusie, nehanbia sa prejaviť svoj záujem o predmet a snahu o vlastné vedomosti. Vedia, prečo na danej škole sú a čo si z nej chcú odniesť, ich prístup už na strednej škole vnímajú učitelia skôr vysokoškolsky. Na Slovensku prebieha práve vďaka Slobodnej škole v Košiciach proces experimentálneho overovania samoriadeného vzdelávania. V rámci alebo môžu niektoré vzdelávacie skupiny a domškoľy vzdelávať deti slobodnejšie, než dovoľuje bežný spôsob dodržiavania osnov stanovených ministerstvom školstva. Výsledky uvidíme o niekoľko rokov, verím, že môžu viesť k pozitívnym zmenám vo vzdelávaní.

Silvia Nagyová, foto: archív U Eda

Zo zápisníka mestskej polície

Dňa 31. 10. 2022 v čase o 9.41 hod. prijal operátor MKS telefonický oznam o dyme v oblasti Novej ulice. Šetrením hliadky MsP na mieste bolo zistené, že dym vychádzal z jedného pozemku, ktorý sa nachádzal na Pieskovej ulici. Následne sa hliadke podarilo toto miesto nájsť a zároveň kontaktovať osobu, ktorá bola za dym zodpovedná, ktorá uviedla, že zapálila suché lístie. Menovaného hliadka poučila o zákaze spaľovania akéhokoľvek odpadu a vzhľadom na všetky zistené okolnosti daný priestupok vyriešila napomenutím.

Dňa 1. 11. 2022 v čase o 20.44 hod. bola hliadka MsP vyslaná operátorom MsKS na Nám. SP do reštauračného zariadenia Stupavská krčma, kde jeden z návštevníkov pod vplyvom alkoholu rozbíjal poháre, oblieval návštevníkov pivom, vulgárne a agresívne vystupoval voči ostatným osobám v pohostinstve. Hliadka MsP túto osobu podľa zisteného opisu spozorovala na autobusovej stanici, kde bola v spoločnosti ďalších iných osôb. Podozrivý bol

hliadkou niekoľkokrát vyzvaný na predloženie dokladov totožnosti, ktoré razantne odmietal predložiť, začal hliadku častovať vulgariami a odmietal reagovať na ďalšie výzvy, aby upustil od protiprávneho konania. Hliadka preto použila donucovacie prostriedky a osobu predviedla s cieľom zistenia totožnosti, ako aj na ďalšie úkony spojené s objasňovaním spáchaných priestupkov na OOPZ Stupava. Po vykonaní všetkých potrebných úkonov bola vec ukončená uložením blokovkej pokuty nezaplatené na mieste hliadkou OO PZ Stupava, s ktorou súhlasil.

Dňa 2. 11. 2022 v čase o 7.07 hod. bolo telefonicky oznámené, že na futbalovom štadióne na Novej ulici sú v sieti zamotané dva daniele. Po príchode hliadky na miesto bolo zistené, že v rozdeľovacej sieti medzi hlavným a tréningovým ihriskom sa nachádzali dva daniele cca 1 m od seba zamotané parohami v sieti. Hliadka ďalej zistila, že futbalový štadión nebol riadne zabezpečený, a to zo strany od Stupavského rybárstva, kde bolo oplotenie otvorené.

Na miesto sa dostavili privolaní poľovníci miestneho poľovného združenia, ktorí museli po zhodnotení situácie zver odstreliť. Členovia poľovného združenia vyčíslili na mieste škodu v hodnote 2 500 eur. Poľovné združenie bude vec riešiť s majiteľmi futbalového štadióna, prípadne podaním oznámenia na OO PZ Stupava.

Dňa 5. 11. 2022 v čase 21.47 hod. bolo oznámené od operačného PZ Malacky, že na ul. F. Kostku došlo k napadnutiu ženy jej priateľom. Hliadky MsP sa spolu s OOPZ Stupava skontaktovali s oznamovateľkou, ktorá k veci uviedla, že jej partner po nej kričal, nakoľko bol značne pod vplyvom alkoholu, a následne začal rozbíjať vybavenie ich spoločnej domácnosti a nehnuteľnosť, no k fyzickému napadnutiu, našťastie, nedošlo, nakoľko stihla z domu utiecť a privolať políciu. Partner oznamovateľky bol zadržaný a predvedený na OOPZ Stupava.

Dňa 16. 11. 2022 v čase o 22.15 hod. hliadka spozorovala na Dlhej ulici vozidlo

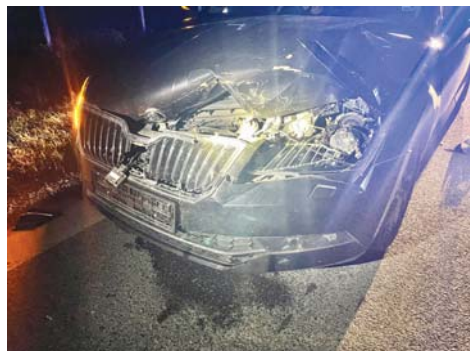
Škoda Felícia bielej farby bez predného EČ, na základe toho sa hliadka rozhodla uvedené vozidlo skontrolovať na Vajanského ulici, pričom vodič nerešpektoval výstražné svetelné znamenie s nápisom „STOP“ a hliadke začal vysokou rýchlosťou unikať smerom po Železničnej ulici do poľa k diaľnici smerom k zberným surovinám, kde vodič nezvládol riadenie a s vozidlom narazil do kríkov pri poli. Vodič bol hliadkou MsP Stupava zadržaný a vyzvaný na predloženie dokladov totožnosti. Kontrolou totožnosti bolo zistené, že ide o mladistvú osobu bez vodičského oprávnenia. Vodič ďalej uviedol, že od vozidla nemá žiadne doklady, ale má len darovaciu zmluvu. Vec bola oznámená operačnému dôstojníkovi PZ Malacky, ktorý na miesto poslal hliadku ODN Malacky. Po ich príchode bol vodičovi vykonaná dychová skúška s výsledkom 0,00 mg/l. Na základe týchto skutočností bol mladistvý predvedený na útvar MsP s cieľom podania potrebných vysvetlení, zároveň bol vyrozumiený jeho zákonný zástupca, ktorý si ho po vykonaní potrebných úkonov prevzal. Vec bude odstúpená na ďalšie konanie na ODI MA.

Dobrovoľný hasičský zbor Stupava

Dopravná nehoda

V nedeľu 27. 11. sme boli Operačným strediskom Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Bratislave vyslaní k dopravnej nehode osobného mo-

torového vozidla na ceste I. triedy medzi mestom Stupavou a bratislavskou mestskou časťou Záhorská Bystrica. Po príchode na miesto udalosti bolo prieskumom zistené, že došlo k stretu osobného motorového vozidla s raticovou zverou.

V havarovanom vozidle sa nachádzali dve dospelé osoby, ktoré negovali zranenia a odmietali ošetrovanie. Z motorovej časti havarovaného vozidla unikali prevádzkové kvapaliny, ktoré boli následne zasypané sorpčnou látkou. Na vozidle boli vykonané protipožiarne opatrenia vrátane odpojenia akumulátora. Súčasne členovia našej jednotky vytýčili miesto udalosti a riadili dopravu.

Cez operačné stredisko MsP Stupava boli veliteľom zásahu na miesto nehody vyžiadaní členovia miestneho poľovného združenia, nakoľko sa na mieste nachádzal jeden kus uhynutej raticovej zveri. Dorazila takisto hliadka PZ SR.

Technická pomoc

Vo štvrtok 1. 12. o 18.17 hod. sme boli OS KR HaZZ BA vyslaní na poskytnutie technickej pomoci na diaľničný privádzač D4 – jazd na Stupavu/Záhorskú Bystricu, kde došlo k úniku pohonných hmôt z vozidla. Prieskumom na mieste bolo zis-

tené, že šlo o únik oleja z jedného osobného motorového vozidla, ktoré smerovalo zo Stupavy na diaľničný privádzač D4.

V pripájacom pruhu narazilo vozidlo podvozkom do držiaka na dočasné zvislé dopravné značenie, následkom čoho došlo k poškodeniu olejovej vane vozidla a úniku oleja. Vodič pokračoval s vozidlom až na privádzač, kde následne zastavil. Olejová škvvrna sa tiahla v dĺžke približne 300 metrov.

V čase nášho príchodu na miesto udalosti sa mimo vozidla nachádzali tri osoby, z ktorých žiadna nebola zranená. Následne jednotka vyznačila miesto udalosti doprav-

nými kuželmi, bezpečnostnými výstražnými svetlami a začala so zaspávaním uniknutého oleja sorpčnou látkou. Premávka bola riadená striedavo v jednom jazdnom pruhu.

Na miesto sa dostavili príslušníci PZ SR a začali udalosť dokumentovať. Dostavili sa takisto členovia Národnej diaľničnej spoločnosti s výstražným bezpečnostným svetelným zariadením v tvare šípky a vyznačili miesto udalosti.

Nájazd na diaľnicu zo Stupavy bol uzavretý na nevyhnutne potrebný čas. Poškodené vozidlo bolo z miesta nehody odtiahnuté odtahovou službou.

Svetový deň boja proti AIDS

Každoročne si prvého decembra pripomíname Svetový deň boja proti AIDS. Pri tejto príležitosti Mládež Slovenského Červeného kríža (Mládež SČK) už od roku 1997 poukazuje na možnosti, dôležitosť i potrebu HIV prevencie.

Cieľom 26. ročníka kampane je vyjadriť podporu ľuďom žijúcim s HIV/AIDS, ako si aj uctiť pamiat-

ku 40 miliónov obetí, ktoré si toto ochorenie od začiatku epidémie vyžiadalo. Jednou z aktivít, ktorú Mládež SČK pri príležitos-

ti Svetového dňa boja proti AIDS realizuje, je Sviečkový pochod. Počas Sviečkového pochodu ľudia kráčali cez mesto, držiac horiace

sviečky ako symbol nádeje. Neoddeliteľnou súčasťou kampane je aj snaha o odstránenie diskriminácie a stigmatizácie HIV pozitívnych ľudí, pričom Mládež SČK svojou kampanou vyzýva aj na zahodenie predsudkov, ktoré sa s touto problematikou spájajú, ako sa aj usiluje naviesť verejnosť na spoločnú cestu vzájomnej ľudskej tolerancie a empatie.

Prípravy v škole

Bezpečnosť v digitálnom svete

Dôležitou zručnosťou dnešnej doby je bezpečný pohyb v digitálnom svete. Deti sú v kontakte s technológiami prakticky od malička. Pre žiakov tretieho ročníka sme počas jesene zorganizovali prednášky o bezpečnosti na internete v spolupráci s medzinárodnou školou programovania pre deti Logischool. Žiaci sa hrovou formou naučili, ako si vytvoriť dobré heslo a na čo si dať na internete pozor. Za spoluprácu ďakujeme Logischool Stupava.

Zuzana Adamíková

Do školy na bicykli 2022

Október je nádherný jesenný mesiac a posledné pekné dni nás lákali do prírody. Využili sme ako svoj dopravný prostriedok do školy alebo do práce bicykel, šetriť životné prostredie, spravili niečo pre svoje zdravie a vyhrali hodnotné ceny. Ako? Zapojením sa do súťaže „Do školy na bicykli“. Aj naša škola sa zapojila do tejto súťaže. Chceli sme, aby žiaci zažili radosť z cesty

zručností s bicyklom a kolobežkou. Učiteľka Oľga Adámeková, ktorá vyučuje dopravnú výchovu, pripravila zaujímavé aktivity na dopravnom ihrisku. Súťaživým spôsobom žiaci reagovali na rôzne dopravné situácie. Do školy sme pozvali organizáciu Šarkan tím zo Stupavy, ktorá pracuje s deťmi, podporuje radosť z pohybu, voľnosti a improvizácie. Zaujímavým spôsobom ukázali žiakom, ako pracovať s bicyklom a ako s ním šantiť. Povedali žiakom rôzne tipy a triky, ako zdolať terén s istou dávkou adrenalínu, avšak bezpečne. Cez zážitok a dobrodružstvo sme sa snažili rozhybať naše deti, pani učiteľky a veríme, že aj rodičov, ktorým deti priniesli množstvo informácií zo školy. Boli to super zážitky!

Mokrade Slovenska

Naši žiaci sa zúčastnili exkurzie v Malých Levároch. Počas celého dňa pozorovali rastlinstvo a živočíšstvo. Naučili sa pracovať s ďalekohľadom, s ktorým pozorovali okolité vtáctvo. Žiaci videli bociana biele-

ho, čierneho, divé kačky a bažanty. Žiačky na hodine rozprávali, že sa dozvedeli veľa zaujímavého, že napríklad stromy sa rozprávajú a bociany migrujú až do Afriky.

Naša príprava na Vianoce

Základná škola kpt. J. Nálepku sa rozhodla zapojiť do vianočnej zbierky. Počas decembra sme zbierali škatulky s darčekom, ktoré potešia deduškov a babičky!

Darčeky by mohli obsahovať kozmetiku, krížovky, osemsmierovky, sudoku, niečo na čítanie, sladkosti, slanosti, ponožky, papučky, rukavičky, čaj, kávu, vreckovky, uteráček alebo nejakú malú drobnosť pre potešenie, kresbu alebo prianie od detí.

Škatulky sme pripravovali s označením ON/ONA a odovzdali ich zamestnancom sociálneho zariadenia Gerium.

Výzva Ekoalarm - Mikuláš bez odpadu

Naši žiaci sa zapojili aj do výzvy Mikuláš bez odpadu. Pripravili mikulášske balíčky z odpadového materiálu, a tým prispeli k predchádzaniu vzniku odpadu. Na hodinách environmentálnej výchovy vyrábali nádherné balíčky plné radosti a šťastia

Príprava vianočnej burzy v škole

Minimalizácia odpadu a zároveň krásne Vianoce sú naším želaním. Pozývame vás na vianočnú burzu do priestorov školy 22. decembra od 8.00 – 12.00 hod. Na vianočnej burze

sa stretnete s hračkami, náramkami, ručne vyrobenými sviečkami, so včelím voskom, s vianočnými kaktusmi, s vianočným divadielkom a pesničkami o Vianociach.

Renáta Černá, foto: autorka

do školy. Zároveň používaním bicykla a kolobežky sme chceli dosiahnuť vyššiu fyzickú aktivitu a povzbudiť žiakov, učiteľov a rodičov k dochádzaniu do školy bez automobilov. Sme veľmi veľká škola, a preto sme si vybrali tretiakov a snažili sme sa im pripraviť aktivity zamerané na rozvoj

Naplnili sme spoločne škatule láskou!

Naša materská škola na Marcheggskej ulici sa po prvýkrát s radosťou a úspešne zapojila do vianočného projektu Kolko lásky sa zmestí do krabice od topánok ?

Chceme sa veľmi pekne POĎAKOVAŤ všetkým malým aj veľkým za zapojenie sa do zbierky. Veľká vďaka, že stále máte veľké srdcia a ochotu spraviť vianočné sviatky babkám a dedkom v domovoch pre seniorov krajšími a veselšími. Podarilo sa nám zabaliť 16 škatulí a už teraz sa tešíme na spoluprácu v ďalšom roku.

Lucia Strakušová, foto: autorka

Mikuláš, čo mi dáš?

Nie je nič krajšie ako detský smiech. Každý rok 6. 12. prichádza Mikuláš a necháva deťom v čistých čižmičkách na okne sladkosti alebo aj cibuľu či cesnak. Podľa toho, ako dieťa poslúchalo po celý rok. Aj keď je každé dieťa výmyselník, tento rok sme si povedali, že sladkú odmenu od Mikuláša dostanú všetky, či už poslúchali, alebo aj nie. Vravíme tomu motivačná lížanka. Tento rok do ZŠ kpt. Nálepku prišiel Mikuláš, požičal si oblek od Santa Clausa, lebo ten je vraj teplejší. Spoločnosť mu ako vždy robili anjel a čert. Čert poriadne vystrašil nielen deti, ale aj učiteľov, ktovie, kto má nakoniec čisté svedomie. OZ RZ pri ZŠ kpt. J. Nálepku je šťastné, že mohlo zabezpečiť Mikuláša vďaka Bielemu divadlu a jeho hercom. Veríme, že sa všetkým páčilo a užili si mikulášsky deň.

Vanda Alberty, foto: autorka

Pozor na požiare počas sviatkov

Pred nami sú Vianoce a aj keď je počas zimného ročného obdobia vonku poľadovica a padá sneh, najviac nástrah na nás strihne doma. Podľa štatistík je napríklad pravdepodobnosť domáceho požiaru počas vianočných sviatkov a osláv nového roka až o 50 percent vyššia.

Tešíme sa na jedno z najkrajších období roka. Advent, Vianoce priťahujú do našich rodín sviatočnú atmosféru pokoja a rodinnej pohody.

Hasičský a záchranársky zbor v Pezinku si pripravil niekoľko dobrých rád, aby ste tieto sviatky prežili v pokoji, pohode a vyhli sa požiaru:

- ak máte živý stromček, zabezpečte mu dostatok vody, aby rýchlo nevysychal, a pevný stojan, aby sa neprevrátil,
- umiestnite stromček v bezpečnej vzdialenosti od vykurovacích zariadení, krbu,
- nezapaľujte na ňom sviečky ani prskavky,
- používajte iba certifikované vianočné

osvetlenie a riadte sa pokynmi výrobcu osvetlenia, nerobte žiadne neodborné zásahy,

- pri odchode z domu osvetlenie stromčeka vypnite,
- adventný veniec majte položený na pevnom podklade, v dostatočnej vzdialenosti od rýchlo horiacich materiálov, ako sú záclony, závesy...
- sviečky na ňom dobre zaistite, aby sa nemohli prevrátiť,
- ak odchádzate z domu, nikdy nenechajte horieť sviečky na adventnom veneci, taktiež ich nenechávajte horieť bez dozoru alebo v prítomnosti samotných detí, či zvieratiek.

Počas víťania nového roka sa vyvarujte neodbornej manipulácii so zábavnou pyrotechnikou:

- nezapaľujte zábavnú pyrotechniku priamo v ruke a v blízkosti tváre,
- neodpaľujte ju v sklenených fľašiach a iných nádobách,
- v prípade, ak zábavná pyrotechnika nevybuchla po zapálení, je potrebné poliať ju dostatočným množstvom vody,
- zapálenú pyrotechniku nevyhadzujte z okien, balkónov a terás, pretože by mohol vzniknúť požiar bytu, prípadne požiar zaparkovaných vozidiel,
- zabráňte priamemu kontaktu s deťmi a so zvieratami. Zdroj: OR HaZZ v Pezinku

December v ekocentre

14. január, sobota

11.00 hod. – Háčkovacie dopoludnie

Prineste si svoje háčiky aj bavlnky a popri čaji si ukážeme svoje háčkovacie tipy a triky. Ak nemáte vlastné vybavenie, bavlnky aj háčiky si môžete za 5 € vyzdvihnúť u lektorky a zobrať so sebou domov.

14.00 hod. – Prírodovedné popoludnie s Natáliou, vajcia a starostlivosť o mláďatá

Povieme si o tom, ktoré zviera má najmenšie a najväčšie vajce, ale aj tom, ktorá samička je najobetavejšia matka na svete.

21. január, sobota

11.00 – Zimné práce v záhrade

Povieme si, aké záhradné alebo plánovacie práce môžeme robiť v tomto mesiaci a ako sa pripraviť na nadchádzajúcu sezónu.

14.00 hod. – Prírodovedné popoludnie s Jurajom Čačaným, cestovateľskí rekordéri

Povieme si, ktorí rekordéri zvieracej ríše prekonávajú ohromné vzdialenosti kvôli potrave či rozmnožovaniu a ako to zvládajú.

25. január, streda

17.30 hod. – Upokojujúce dopravy v Stupave: ako na bezpečnosť na cestách?

Diskusia na tému cyklo dopravy a bezpečnosti na cestách v Stupave s predstaviteľmi mesta, odborníkmi a so zástupcami cyklo komunity.

28. január, sobota

11.00 hod. – Jedlý valentínsky darček, workshop

Vyrobíme si bezodpadový a jedlý darček pre polovičku – krásne ružovú, jemne štiplavú kapustu a malinovo-čokoládovú kombuchu. Cena workshopu je 12 €, kapacita je obmedzená. Prihlásiť sa môžete na ekocentrum@stupava.sk.

14.00 hod. – Tvorenie s Katkou

Tvorivé dielne na tému prírody pre deti a detičky s rodičmi.

Silvia Nagyová, foto: autorka

Koncom roka v ekocentre pokračovali stretnutia so žiakmi základnej školy a s predškólákmi materských škôl.

Počas lektorovaných hodín sa dozvedeli viac o dinosauroch, vtákoch v našich krmidlách, o cicavcoch alebo netopieroch. Po prezentácii a zvedavých otázkach nasledovalo kreslenie a tvorenie, výtvary malých prírodovedcov, ktoré môžete vidieť na našich nástenkách.

Počas víkendov si u nás návštevníci mohli prezrieť výstavu fotografií Mareka Zahradníka: „Naše ulice dnes a zajtra“, ktorá zobrazuje tému cyklo dopravy a bezpečnosti na cestách. Viete, aký bol najvyšší počet detí, ktoré prišli do školy na bicykli? Koľko šoférov na Školskej ulici prekračuje rýchlosť alebo aké sú možnosti a dobrá prax zo zahraničia či od našich susedov zo Zohora? Všetky odpovede a aj viac sa môžete dozvedieť na našom ďalšom stretnutí 25. januára o 17.30 hod. v rámci diskusie s aktivistami, odborníkmi aj so zástupcami mesta.

Svoj názor na verejný priestor v Stupave mohli návštevníci počas novembra a decembra zaznačiť do pocitovej mapy alebo sa s ním podeliť v zápisníku. Vznikla tak mapa, ktorá nám ukazuje, kde sa cítíme dobre, kde sa nám páči a, naopak, ktorým miestam sa vyhýbame alebo by sa im zišlo zlepšenie.

Tešíme sa, že si zvykáte na naše soboty v ekocentre. Ani tentoraz nechýbali work-

shopy, napríklad na tému bezodpadových Vianoc, alebo výroba pracieho gélu či soli do kúpeľa. Zaujímavým stretnutím bolo

popoludnie so včelárom Františkom Suchým, ktorý hovoril o včelích produktoch a ich vplyve na zdravie. Druhú šancu sme zase dali knihám, hračkám či oblečeniu na burze vecí, s ktorou by sme radi pokračovali aj v budúcnosti. Záverečné Vianoce v parku zase priniesli deň plný tvorenia, vianočnej nálady, pohľadu na tradície aj produktov od šikovných Stupavčaniek. Ďakujeme, že aj vďaka vašej návšteve sa podarilo spoločne vytvoriť naozaj skvelú atmosféru. Takto tesne pred Vianocami vám aj touto cestou prajeme úspešný vstup do nového roka, pevné zdravie a množstvo príjemných stretnutí s dobrými ľuďmi. A, samozrejme, pozývame vás k nám na prednášky, workshopy alebo výlety aj v roku 2023.

Sme súčasť Geoparku Malé Karpaty

Geopark Malé Karpaty predstavuje rozsiahle územie plné krás a výnimočných javov.

Jednou z úloh geoparkov je ich objavovať, prezentovať a primerane interpretovať.

Geo v názve geopark neznamena geologický aspekt územia, ale odkazuje na prepojenie neživej a živej prírody s kultúrou, ktoré tvorí a definuje našu Zem.

Stupava a jej okolie je predmetom záujmu vedcov už dlho. Geologický výskum bol podmienený ťažbou bridlice v neďalekej Marianke, manganových rúd v okolí Červeného Domčeka a vápenca v bezprostrednom okolí Stupavy. Jaskyniarske výskumy v Prepadlom vyústili až do objavenia priameho prepojenia s opačnou stranou Malých Karpát. Kontrastná tekutina sa po naliatí do miznúceho vodného toku v Borinke o niekoľko hodín objavila vo Vyvieračke v Limbachu.

Body výskumu

Biologický výskum sa okrem Malých Karpát sústredil aj na lokalitu Vrchná

Hora. Archeologicky sú zaujímavé hrad Pajštún, Dračí hrádok, hradisko Okopanec. Z historického pohľadu sú mimoriadne zaujímavé najmä pútnické miesta v Marianke a kaštiel v Stupave. Na prí-

rodné a kultúrne fenomény mimoriadne bohaté okolie Stupavy je významnou oblasťou v Geoparku Malé Karpaty. Hľadanie prepojení skrytých pod pojmom „geo“ je mimoriadne zábavné a miestami sa ukázu aj na nečakaných miestach. Keď sa chcete dozvedieť viac, určite navštívte ekocentrum v Malom parku, kde sme pre vás pripravili malú expozíciu.

Okrem tabule popisujúcej geologické danosti krajiny v súvislosti so stupavským zelé tu nájdete aj vzorky hornín, minerálov a skamenelín z blízkeho okolia.

Pozývame na prednášky

Aktivity geoparku sú zamerané aj na vzdelávanie detí a širokej verejnosti. V novembri sme si pripravili prednášky o výskyte minerálov a skamenelín v okolí Stupavy. Deti a rodičia sa dozvedeli, kde a za akých podmienok je možné hľadať kamene a ako sa stať geológom. Možnosť dotknúť sa skutočných minerálov a fosílií na deti pôsobila ako magnet a spustila živú diskusiu. Súbežne prebiehala prednáška Romana Lehotského zo Spolku Permon o mariánskej bridlici, ktorá svojho času dobyla svet vo forme bridlicových tabuliek, strešnej krytiny, dosiek na biliardové stoly či gramofónových platní.

Následne si deti mohli skúsiť výrobu bridlicových srdiečok na replike pôvodnej kozy na štiepanie bridlice. V aktivitách zameraných na vzdelávanie by sme radi pokračovali v Stupave a okolí aj v budúcnosti.

Tomáš Fuksi, foto: autor

Pocitová mapa

Pocitová mapa je nástrojom na zber názorov verejnosti, kde ľudia označujú miesta na mape rôznymi farbami špendlíkov. Každá farba určuje iný vnem. Pri zbere podnetov v Stupave sa zvolilo 6 kategórií, ktoré mohli ľudia hodnotiť:

- tu sa cítim dobre
- tu sa mi nepáči
- tu mám problémy ako chodec
- tu mám problémy ako cyklista
- tu mi chýba zeleň
- ... a otvorená otázka, čo by sa mi páčilo a čo mi chýba v danej lokalite

Hodnotenia, kde sa respondenti cítia dobre alebo, naopak, kde sa im nepáči, sú základnými otázkami na vyhodnotenie toho, čo v meste funguje dobre, na čom stavať ďalej, respektíve čo nefunguje podľa predstáv obyvateľov a malo by sa zmeniť.

Hodnotenia, kde obyvatelia pociťujú problémy v role chodca/cyklistu, sú dôležité v súvislosti s podporou udržateľnej mobility, motivovania ľudí využívať v rámci mesta iné druhy transportu ako osobné automobily. Preto je dôležité mať dostupnú bezpečnú a komfortnú infraštruktúru ako pre peších, tak aj pre cyklistov. Pešia chôdza je atraktívnou voľbou na transport na kratšie vzdialenosti (do 500 m), bicykel na stredne dlhé vzdialenosti (do 5 km), čo je akurát na mieru Stupavy.

Otázka o chýbajúcej zeleni bola zvolená v súvislosti s prebiehajúcou klimatickou krízou, letnými horúčavami a potrebou zelene, tieňa či pokojného miesta na oddych. Farebné body na spracovanej mape označujú pozície špendlíkov z prieskumu. Zhľuky viacerých bodov na jednom mieste sú na pozadí zvýraznené farebnou žiarou – označuje to ho-

rúci podnet. Počas zberu dát sme s respondentmi aj aktívne komunikovali, aby sme vedeli, čo presne myslia daným špendlíkom na mape.

Samotný zber názorov prebehol počas Dni zelá 2022 v Malom parku, v sobotu 1. 10. 2022 od 12.30 do 17.00 hod. Respondenti, ktorí sa do prieskumu zapojili, boli v drvivej väčšine Stupavčania, muži aj ženy, mladší aj starší, v rovnomernom zastúpení.

Aké sú výsledky?

V tomto článku predstavíme výsledky prvej kategórie – tu sa cítim dobre – zvyšné

výsledky a komentáre prinesieme v ďalšom vydaní Stupavských novín.

Tu sa cítim dobre, to boli miesta, ktoré respondenti považujú za atraktívne a kam radi chodia. Za suverénne najatraktívnejšiu lokalitu vyšiel Kaštielsky park. Okrem toho sa ľudia cítia dobre aj v ďalších prírodných lokalitách:

- Kaštielsky park,
- lesy v okolí Pajštúna,

- gaštanová aleja za Kaštielským parkom,
- okolie cyklotrasy k Morave,
- pri Vacháľkovom rybníku
- a iné prírodné lokality v blízkom extraláne.

V rámci mesta boli ako najatraktívnejšie hodnotené konkrétne podniky a vybavenosť, a to:

- Plecháč (bývalá Intenzíva),
- Makovice,
- futbalový štadión.

Podľa hodnotenia atraktivity je príroda v okolí Stupavy hlavným ťahúňom, čo sa tu ľuďom páči. Tú v atraktivite dotvárajú jednotlivé úspešné prevádzky vybavenosti v meste. Avšak samotné mesto, jeho ulice, priestor centrálnej mestskej zóny či hodnotné historické objekty neoznačil ako atraktívne takmer nikto.

Pozn.: respondenti často označovali „kde sa cí-

tia dobre“ svoje domy, kde bývajú, prípadne budovy, kde pracujú. Keďže tento prieskum sa týka verejných priestorov a verejne prístupnej vybavenosti, tak špendlíky zapichnuté do súkromných domov neboli zahrnuté do spracovania. Môže sa však stať, že respondent označil ulicu, kde býva, najmä vďaka citovej väzbe k nej – to ako označenie verejného priestoru už v prieskume ostalo.

Interpretácie

Spomínané vynechanie verejných priestorov mesta v kladnom hodnotení atrak-

tivity je významný podnet, ktorý reflektuje takmer výhradne tranzitnú funkciu ulíc mesta mimo Kaštielskeho parku. Môže ju zapríčiniť napríklad absencia nekomerčných pobytových priestorov, nedostatok podujatí vo verejnom priestore či v pamiatkach alebo príliš negatívne vplyvy dopravy narúšajúce atraktivitu verejného priestoru.

Odporúčania

Pri snahe o zatraktívnenie samotných ulíc mesta je možné ísť napríklad cestou testovacích, finančne nenáročných projektov, ktoré prinesú zmeny do priestoru. Po čase sa dá vyhodnotiť ich úspešnosť a potenciál na ďalšie vylepšenie či zopakovanie v iných lokalitách. Môže ísť napríklad o:

- zvýšenie bezpečnosti a celkové spomalenie dopravy na uliciach fyzickými prvkami upokojujania (šikany, stavebné prahy),
- preriešenie divokého parkovania vozidiel s jeho efektívnym vymáhaním mestskou políciou,
- zbytnenie priestoru osadením lavičiek a mobiliáru,
- výsadbu zelene či realizáciu povrchových vodozadržných opatrení,
- realizáciu prírodných ihrísk z padnutých kmeňov či balvanov a pod.

Dáta, ktoré môžu pomôcť

Pocitová mapa je užitočným vstupom pre samosprávu, na ktorej vidí najpálčivejšie témy vo verejnom priestore mesta. Je na nej dobre vidieť, ktoré hodnotenia sa opakujú, a teda sú podobne vnímané mnohými obyvateľmi. Dáta z nej sa dajú využiť pri uplatňovaní strategických cieľov mesta, ktorými môžu byť napríklad tvorba bezpečných a hodnotných verejných priestorov, boj s klimatickou krízou (zeleň, mobilita) či jednoducho snaha o spokojných obyvateľov. V ďalšom vydaní Stupavských novín predstavíme miesta v Stupave, kde majú problém chodci, cyklisti a kde obyvateľom chýba zeleň.

Marek Zahradník, Iveta Bystrianska, Ema Löfflerová, foto: Marek Zahradník

PALEC DOLE

Každý, kto videl v to ráno takto zaparkované auto, si povedal – toto snáď nie je možné! Áno, v Stupave je možné parkovanie aj v prírode. Či už bol vodič príliš unavený, alebo mal naponáhlo, takto si svoje auto naozaj nemal odložiť. Ďakujeme za vaše príspevky, ktoré posielate na noviny@stupava.sk.

rr

Aktualizácia databáz

Na prvom ustanovujúcom rokovaní poslankyň, poslancov a vedenia mesta boli schválené nové komisie mestského zastupiteľstva.

Niektoré sa zlúčili a niektoré sa rozdelili. Aktuálne máme tak osem komisií. Komisiu na ochranu verejného záujmu, komisiu finančnú, komisiu zdravotníctva a sociálnych vecí, komisiu podnikateľskú, miestneho rozvoja a životného prostredia, komisiu stavebnú a dopravy, komisiu školstva a športu, komisiu legislatívno-právnu a novovzniknutú komisiu kultúry, regionálnej a cezhraničnej spolupráce.

Spoznajme sa

Komisia kultúry, regionálnej a cezhraničnej spolupráce bude okrem iných činností spracúvať a posudzovať materiály týkajúce sa samosprávnych činností mesta v oblasti

kultúry, prerokúvať návrh rozpočtu, rozpočtového výhľadu a rozdelenia finančných dotácií všetkým subjektom pôsobiacim v oblasti kultúry na území Stupavy. Hneď pri štarte činnosti tejto komisie, ktorú mám oprávnenie viesť, by som preto chcela ponúknuť občanom nášho mesta možnosť zaslať mi kontakt v štruktúre – názov/adresa/kontakt/oblasť pôsobenia – na účely spracovania čo najaktuálnejšej databázy platforiem, združení, iniciátorov rôznych projektov a zámerov, spolkov a fyzických osôb, ktoré pôsobia v Stupave a podieľajú sa na revitalizáciách či programoch, dobrovoľníckych aktivitách pri rekonštrukciách pamiatok či iných činnostiach, ktoré napomáhajú

dobrému menu a zveľadeniu nášho mesta v oblasti kultúry.

Pre lepšiu komunikáciu

V rámci programu práce našej komisie by sme radi intenzívne začali proces komunikácie s občanmi a spracovali potreby a podnety pre zlepšenie podmienok vašich činností. Tak by sme spoločne nastavili program, koncepciu prístupu a možné zlepšenia spolupráce s mestom.

V rámci spracovania sa budeme tešiť osobným stretnutiam a diskusiám s vami, ktoré považujeme za kľúčové.

Vaše kontakty posielajte, prosím, na poslaneckú adresu hana.haldova@stupava.sk, jan.kohutek@stupava.sk.

Komisia kultúry, regionálnej a cezhraničnej spolupráce je k dispozícii akýmkoľvek podnetom.

Hana Haldová, predsedkyňa komisie, Ján Kohútek, podpredseda komisie

December v záhradke

Príroda okolo nás reaguje na netradičné počasie. Aj keď sa začiatkom decembra ochladilo, v záhradkách sme mohli ešte koncom novembra nájsť kvitnúce ruže. Stromy sa akosi nechotne zbavovali listov. Susedke dokonca rozkvitla levandula... Čo hovoria pranostiky? „Studený december, skoré jaro. Zelené Vianoce – biela Veľká noc. Jasné Vianoce, mnoho vína a ovoce.“

Ovocná záhrada

- vo vinohrade dokončiť rýľovanie a hnojenie
- v miestach so silnejšími holomrazmi chrániť porasty jahôd prikrývkou z čečiny proti vymrzaniu
- odstraňovanie starých a chorobami napadnutých stromov
- kopanie jám na jarnú výsadbu stromčekov
- presvetľovanie ovocných stromov, väč-

šie rany po reze zatrieť fermežovou farbou alebo latexom

- za počasia bez mrazu možno robiť zimný postrek ovocných drevín

Okrasná záhrada

- presvetľovanie okrasných drevín
- oprava cestičiek, múrikov, terás, pergol
- začiatkom mesiaca možno narezať kónárky čerešní, višní, zlatovky, vložiť ich do vlažnej vody a ponechať v miestnosti s izbovou teplotou, aby do Vianoc vykvitli

- kry ruží prihrnúť pôdou, taktiež k drevnám a trvankám opatrne zarýľovať kompost, aby sme nepoškodili korene
- v prípade sucha zavlažiť všetky vždyzelené rastliny

- striasať sneh zo vždyzelených ihličnanov, aby sa neohli, prípadne nezlomili pod jeho ťarchou
- sneh z chodníkov prehodiť na záhony, aby získali vlahu do zásoby
- izbovým rastlinám zabezpečiť dostatok svetla, primeranú teplotu a vlhkosť vzduchu
- chryzantémy môžeme vybrať z pôdy,

presadiť do črepníkov a umiestniť ich do chladnej miestnosti – bez mrazu

Zeleninová záhrada

- prehadzovanie kompostu
- dokončiť vyvážanie parenísk
- kontrola a preberanie uskladnenej zeleniny
- zlepšujeme ťvitité a piesočnaté pôdy vhodnými zásahmi
- príprava zoznamu semien zeleniny, ktorú chceme pestovať v budúcom roku

Hana Szabóová, Vlado Havránek, foto: švo

Včelie produkty – pomocníci pre vaše zdravie

V minulom čísle novín sme sa venovali zdravotným benefitom dvoch najrozšírenejších včelích produktov – včelieho medu a peľu. Zameriame sa aj na ďalšie, ktoré vieme využívať. Predovšetkým sú to včelí vosk, propolis, materská kašička a včelí jed. Na pamäti máme opäť včelu, ktorá je hodná našej zvýšenej pozornosti a ochrany.

„Propolis, včelí vosk, materská kašička či včelí jed sú nepochybne produkty, ktoré si zaslúžia našu pozornosť. Či už z pohľadu hobby včelára, človeka zaujímajúceho sa o alternatívnu medicínu alebo priamo apiterapiu, alebo jednoducho ekologicky zmyslajúceho človeka,“ hovorí stupavský včelár František Suchý.

Včelí vosk

Včelí vosk je produkt zažívacieho traktu včiel, vzniká činnosťou voskových žliaz robotníč. V praxi sa získava tavením starých včelích plástov a následnou dezinfekciou. Najčistejší vosk sa získava z viečok odstránených z plástov pri vytáčaní medu. Včelí vosk je tuhý produkt svetložltej až oranžovej farby s typickou medovou vôňou. Je to zložitá zmes uhľovodíkov, esterov vyšších mastných kyselín s vyššími alkoholmi, voľných mastných kyselín, sterolov, farbív a aromatických látok. Jeho zloženie a kvalita sa môžu mierne líšiť v závislosti od zdroja, z ktorého včely vosk získavajú. Pre včely je vosk základným a jediným stavebným materiálom pre stavbu včelieho diela. Pri bežnom včelárení v úli včelár obmieňa ročne približne jednu tretinu plástov, produkcia vosku včelami však ide významne na úkor medného výnosu.

Vosk sa využíva najmä na výrobu medzistienok, ozdobných sviečok, vo farmácii a v kozmetike pri príprave masť a krémov, v priemysle na modely, mazadlá, laky, leštidlá či vodovzdorné nátery na drevo. Vosk má ši-

roké využitie v medicíne, najmä na vonkajšie použitie vo forme rôznych masť, obkladov a zábalov, v prírodnej medicíne aj vnútorne žuvaním odviečkovancov, ktoré pre vysoký obsah vitamínu A a propolisu priaznivo pôsobia na zuby a celkovo na hygienu ústnej dutiny.

Materská kašička

„Pri súčasne rastúcom záujme o alternatívnu medicínu prirodzene rastie aj záujem o produkty s obsahom materskej kašičky. Materská kašička je vylučovaná z hltanových žliaz včely robotnice a základom pre jej produkciu je dostatočný prísun peľu. Je zdrojom bielkovín, vitamínov, minerálnych látok, aminokyselín, tukov a ďalších látok potrebných pre výživu a život včelstva,“ opisuje túto vzácnosť František Suchý.

Včely používajú materskú kašičku na kŕmenie včelích lariev v ich prvých dňoch vývinu a počas celého života včelej matky. Získavanie materskej kašičky zo včelstva je pomerne zložitý proces a pre získanie významnejšieho množstva tohto produktu je potrebné chovať väčšie množstvo včelstiev. Materská kašička je homogénna kašovitá hmota smotanovo-žltej farby kyslej až horko-kyslej chuti. Používa sa na liečenie celej škály ochorení a zdravotných ťažkostí. Nemá vyhranený účinok na konkrétne časti organizmu, skôr sa jej pôsobenie využíva celkovo, významne pôsobí na podporu imunitného systému. „Z významnejších použití by

som spomenul aspoň antioxidačné a protizápalové účinky, podporu pri liečbe chorôb obličiek, pankreasu a pečene, využitie ako súčasť pletových krémov a masiek, podporu bojenja rán a podporu trávenia,“ opisuje benefity materskej kašičky František Suchý a dodáva upozornenie: „Podávanie materskej kašičky sa však neodporúča u malých detí.“

Materská kašička sa väčšinou užíva vo forme tabletičiek alebo prášku, niektorí včelári pripravujú aj med s prídavkom materskej kašičky podobným postupom, ako sa pripravujú pastované ochutené medy. Spravidla sa pridáva okolo 1 g kašičky na 250 g medu.

Včelí jed

Včelí jed vzniká v jedovej žľaze včiel, ktoré ho používajú pri svojej obrane. Je to bezfarebná kvapalina kyslej chuti a charakteristickej vône. Včela robotnica má vyvinuté

ústrojstvo, pomocou ktorého jed zhromažďuje v jedovom vaku. V prípade ohrozenia včely zaútočia tak, že vpichnú žihadlo a vypustia jed. Včelí jed je pri malých dávkach liekom, pri veľkých sa stáva jedom.

„Jed sa získava odobraním žihadiel zo včiel alebo priamou aplikáciou do tela človeka. Zásadne sa nesmie liečiť včelím jedom človek, ktorý je alergický na pichnutie včelou, ďalej pacient s ťažkou srdcovou chybou a diabetici, ktorí dostávajú inzulín,“ približuje aplikáciu netradičného včelieho produktu František Suchý. „Využitie včelieho jedu je najmä pri zápalových reumatických procesoch, zápaloch kĺbov, pri

chronických bolestiach chrbta, poruchách pohybového aparátu. Aplikuje sa vo forme masť, inhaláciou, vpichom živou včelou a injekčne,“ dodáva ešte jeho liečivé účinky.

Okrem včelieho jedu, prípadne materskej kašičky, si môžete spomínané produkty zakúpiť u overených včelárov. V Stupave už roky aktívne funguje Základná organizácia Slovenského zväzu včelárov a niektorých jeho členov môžete stretnúť napríklad na sobotných trhoch na Sedliackom dvore.

Včelárskej problematike sa budeme venovať v Ekocentre Stupava aj naďalej. Pripravujeme napríklad prednášku, na ktorej sa dozviete praktické informácie a rady zo života včelára, prípadne sa budete môcť zúčastniť exkurzie priamo vo včelnici. Všetky informácie nájdete priebežne na FB/IG @ekocentrumstupava.

Silvia Nagyová, foto: archív FS

Živý darček

Vianoce sú čas, keď sa mnohí snažia splniť aj tie najtajnejšie želanie svojich blízkych. Aj napriek snahe a plánovaniu sa však môže stať, že aj perfektný darček sa zmení na katastrofu. To môže hroziť vtedy, ak si niekto pod stromčekom nájde živé zvieratko. Či už rybičky, morské prasiatko, alebo psa, prírastok do rodiny znamená zmenu a výzvu pre všetkých. Ako sa najlepšie pripraviť, ak vám do domu či bytu pribudne štvornohý spoločník?

Ake sa rozhodli, že si osvojíte šteniatko, máte viac možností. Môžete si kúpiť šteniatko u chovateľa alebo si ho adoptovať z útulku. Proces adopcie môže dáky čas trvať, pretože záujemcovia o psíka prechádzajú výberom a dostanú ho pre bezpečie psíka až potom, čo si ich útulok preverí. Treba myslieť na to, že šteniatko z útulku už pravdepodobne zažilo niečo zlé a môže sa báť niektorých zvukov, vecí či typov ľudí. Prípadne nebude mať hygienické návyky, nebude zvyknuté na dotyky a socializáciu tak, ako by malo to od starostlivého chovateľa. Ak si osvojíte opustené šteniatko, môže mať parazity. Držte ho oddelene od ostatných zvierat a zoberte rovnako k veterinárovi na preliečenie. Ak zvažujete adopciu šteniatka z útulku, obráťte sa priamo na najbližší útulok, ako sú napríklad Karanténna stanica Malacky alebo Sloboda zvierat v Bratislave, a dohodnite si návštevu. Každý psík z útulku vám bude za svoju záchranu veľmi vďačný a vráti vám lásku tisícnásobne.

Ak si vyberáte šteniatko u chovateľa, je tiež dobré vedieť, na čo sa zamerať. „Zoberte si šteniatko na ruky, pozrite si oči, ktoré majú byť čisté, bez výtokov, skontrolujte ušká, ktoré zase majú byť čisté, rúžové a bez zápachu. Rovnako pozrite srst, či je lesklá a bez nechcených „zvieratiek“,“ radí Beata Lacíková, predsedníčka Kynologického Klubu Stupava a majiteľka Cvičáku Stupava. „Rovnako tak platí, že šteniatko by malo byť radšej tučnejšie, veselé, živé a odvážne. Pozrite mu aj pod chvostík, ak by tam boli nalepené prejavy hnačky, je to zlý znak,“ dodáva Lacíková. Pri preberaní chovného alebo výstavného šteniatka od chovateľa je dobré mať spísanú „kúpno-predajnú zmluvu“, ktorá zadefinuje podmienky, ak neskôr napr. po prezubení, bude mať chyby vyraďujúce z chovu (predhryz, pes nebude mať obidva semenníky, bude väčší/menší, ako je štandard plemena atď.). „Nezabudnite požiadať chovateľa o zdravotnú dokumentáciu rodičov, prípadne podmienky splnenia chovnosti a podobne,“ hovorí z praxe Beata Lacíková.

„Zoberte si šteniatko na ruky, pozrite si oči, ktoré majú byť čisté, bez výtokov, skontrolujte ušká, ktoré zase majú byť čisté, rúžové a bez zápachu. Rovnako pozrite srst, či je lesklá a bez nechcených „zvieratiek“,“ radí Beata Lacíková, predsedníčka Kynologického Klubu Stupava a majiteľka Cvičáku Stupava. „Rovnako tak platí, že šteniatko by malo byť radšej tučnejšie, veselé, živé a odvážne. Pozrite mu aj pod chvostík, ak by tam boli nalepené prejavy hnačky, je to zlý znak,“ dodáva Lacíková. Pri preberaní chovného alebo výstavného šteniatka od chovateľa je dobré mať spísanú „kúpno-predajnú zmluvu“, ktorá zadefinuje podmienky, ak neskôr napr. po prezubení, bude mať chyby vyraďujúce z chovu (predhryz, pes nebude mať obidva semenníky, bude väčší/menší, ako je štandard plemena atď.). „Nezabudnite požiadať chovateľa o zdravotnú dokumentáciu rodičov, prípadne podmienky splnenia chovnosti a podobne,“ hovorí z praxe Beata Lacíková.

Pozor na množiteľov

Množiteľia berú psy ako zdroj financií. Nedať o vhodné podmienky, zdravotný stav fenky či šteniatok. Fenky často žijú od pôrodu k pôrodu, trpia rôznymi ochoreniami a ne-

majú priestor na zotavenie. Podľa vyhlášky SR č. 283/2020 platnej od 15. 10. 2020 musí mať každý chovateľ, nielen chovatelia čistokrvných psov s preukazom pôvodu podľa medzinárodných pravidiel FCI, registráciu prevádzky alebo chovu pre spoločenské zvieratá. Toto by mal vedieť dokladovať. Cieľom

je postupne zabezpečiť, že chovatelia aj zvieratá budú pod kontrolou a obmedzí sa pôsobenie množiteľov.

Prvé okamihy doma

Pred príchodom psíka domov je potrebné vyriešiť aj to, kde bude bývať. Malé šteniatko nemá ešte vybudovanú termoreguláciu rovnako ako dospelý pes, a preto by sme mali rátať s tým, že by malo byť s nami v byte/dome alebo aspoň v uzavretej, tepelne izolovanej miestnosti, ako sú garáž, záhradný domček a pod. Druhá možnosť je pripraviť zateplenú bídu so strechou proti dažďu (vyhláška č. 283/2020 Z. z. – stanovuje minimálny rozmer voliéry). Šteniatko potrebuje pelech alebo matrac na spanie, jeho výber závisí od možnosti peňaženky. Treba rátať s tým, že bude rásť, a tiež, že vo chvíli roztopenosti

môže pelech roztrhať. „Keď príde psík do vášho bytu, po čase si nájde najvhodnejšie miesto, kde bude rád ležať, a približne tam by mal byť umiestnený pelíšok,“ radí Lacíková.

Časté otázky a komplikácie

Bude robiť šteniatko mláčky?

„S tým jednoducho musíte rátať. Podobne ako deti, aj šteniatko nemusí mať do pol roka dovzrastené zvieratce ovládajúce biologické potreby a vy nemúste na začiatku rozoznať, čo vám hovorí,“ približuje majiteľka Cvičáku Stupava. Preto je dobré vždy po zobudení, najedení či pití šteniatko zobrať von. Potrebu vyvenčiť sa spoznáte aj podľa čuchania okolia alebo točenia okolo vlastnej osi. Môžete mať „pre istotu“ savú podložku na mieste, kde sa vyšpiniť, ale je dobré ju čo najskôr odstrániť. Čím pravidelnejšie a dôslednejšie budete šteniatko vynášať, tým rýchlejšie sa naučí čistote. „Pozor, koberčeky, matrace a podobne, na ktoré sa už vycikalo, treba dôkladne oprat' alebo odstrániť,

va je práca na prvý úväzok. Dobrý variant je mať pri odchode z domu psíka v obrádke alebo vo väčšej klietke, alebo ho môžete dať do psej škôlky,“ znie rada od odborníčky.

Treba psíky kúpať a obliekať?

Samozrejme, ak pes príde domov úplne špinavý, prípadne sa v niečom vyvála, je potrebné ho okúpať. Rovnako je praktické mu umývať čistou vodou aspoň labky a brucho počas daždivého dňa. Či už pes zmokne, alebo ho sprchujete, je potrebné ho vždy dobre poutierať, aby neprechladol. Prechladnutiu sa môžete vyhnúť aj obliekaním tých psov, ktoré sú s vami v interiéri, keďže na nízku teplotu vonku nie sú zvyknuté. Rovnako tak nemajú dorastenú hustú izolačnú podsadu, ktorá ich chráni pred mrazom. „Ak však aj váš exteriérový pes zmokne alebo sa okúpe, potrebuje sa osušiť. Predídete tak zápalom či seknutiam z dôvodu zachladenia,“ vysvetľuje Lacíková.

Kedy začať s výcvikom?

Po ukončení očkovania infekčných chorôb je šteniatko pripravené na výcvik. Výcvikár vám poradí s jeho výchovou, predídete chybám a zlovykom. Šteniatko sa v skupine psíkov vhodne socializuje a vyrastie na spokojného a slušného spoločníka. Je vhodné si preveriť, kedy a kde sa začínajú kurzy výcviku, a prihlásiť sa vopred.

Ako a čím kŕmiť?

Dobrý chovateľ vám dá so šteniatkom krmivo na prvé dni a odporučí značky a dávkovanie krmiva. Prípadné zmeny treba robiť veľmi opatrne a novú značku najprv nechať ochutnať a sledovať prípadné reakcie. Je dobré si poriadne prečítať zloženie krmiva, prípadne si preštudovať zloženie viacerých značiek. Volíme radšej prírodné krmivo. V ponuke sú aj slovenské krmivá, ktoré sú vyrábané zo surovín prirodzených pre naše prostredie, a podporíme tým aj slovenských výrobcov. „Doma potrebujete dve misky, jednu na zrádlo, tú dostane len pri kŕmení a najneskôr do 5 minút ju spracete bez obladu na to, či sú granulky zjedené. Druhá je na vodu, odporúčame ju ťažšiu, prípadne s protišmykovou úpravou. Voda má byť k dispozícii celý deň, nezabudnite ju denne meniť a pravidelne doplňovať,“ uzatvára rady Beata Lacíková.

Čo hovorí zákon?

Zákon 282 zo 16. 5. 2002 definuje základné informácie, ktoré by ste ako majiteľ psa mali vedieť, vyberáme len niektoré. Každý pes držaný nepretržite viac ako 90 dní na území Slovenskej republiky podlieha evidencii psov. Majiteľa musia evidovať v obci psa najneskôr do 30 dní od uplynutia 90-dňovej lehoty. V rámci evidencie musí byť pes riadne označený tetovaním alebo čipom, eviduje sa meno, priezvisko majiteľa a adresa, kde sa bude pes nachádzať. Obec vydá držiteľovi evidenčnú známku, ktorou potvrdzuje totožnosť psa, a je neprenosná na iného psa. Obec môže v rámci všeobecne záväzných nariadení vymedziť priestor, kde je pohyb psa zakázaný a kde je voľný pohyb psa povolený, tieto musia byť viditeľne označené. Ak pes znečistí verejné priestranstvo, ten, kto psa vedie, je povinný znečistenie okamžite odstrániť, na čo obec zabezpečí v miestach voľného pohybu psa vhodné kontajnery na exkrementy.

Silvia Nagová, foto: Tomáš Sokol, švo

Ako sme prežívali vianočné sviatky v minulosti

Život sa mení veľmi rýchlo. Najmä v súčasnosti. Čo bolo pred šesťdesiatimi rokmi nepredstaviteľné, je dnes už často zastarané, lebo od objavenia sa nejakého produktu na verejnosti pred dvadsiatimi rokmi sa už vystriedali jeho ďalšie štyri generácie. Keď sa v roku 1922 narodila moja mama, v Žiline bolo len zopár automobilov a telefónne stanice boli tak štyri. Pred desiatimi rokmi, keď mama odišla na večnosť, svet bol na nepoznanie.

Tradičné Slovensko je v nenávratne a moderná doba nás gniavi viac ako nešťastného Charlieho Chaplina v rovnomennom filme. My, ktorí sme sa narodili niekde pred polovicou tohto obdobia, sme vlastne zánik starého sveta zažívali v priamom prenose. Tak ako sa menili technické vymoženosti, postupne zanikali aj zvyky spojené s tradičným životom. Niekedy nie je na škodu pripomenúť najmä mladšej generácii staré zvyky nášho ľudu, aby im – keď sa náhodou niekde s nimi stretnú – nepripadali exotickejšie ako život amazonských Indiánov.

Život poľnohospodárov

Po roku 1948 nabral na Slovensku kurz ospevovania života poľnohospodárskeho ľudu, propagovali sa zvyky a spôsoby správania roľníkov (veď hej, v roku 1938 bolo cca 60 % Slovákov závislých od poľnohospodárstva) a úplne sa vytlačili meštiacke a pánske zvyky. Takže o tých aj národopisci vedia len tak poskromne. Pripomeňme si teda, ako vyzerali tradičné slovenské Vianoce.

Symboly Vianoc

Nedá sa povedať, že na Slovensku by existovali nejaké všeobecne platné vianočné

zvyky. I stravovaním, i folklórom sa často líšili od dediny k dedine, od regiónu k regiónu. Dnes sa za symboly Vianoc na celom Slovensku pokladajú vianočná kapustnica, vyprážený kapor a zemiakový šalát. Na to, že to bolo kedysi regionálne pestrejšie, že v mnohých krajoch sa nejedla kapustnica, že základným pokrmom bola často šošovica alebo máčanka, sa už postupne zabúda. Ale ani kapustnica sa vo všetkých regiónoch nevarievala rovnaká. Dokonca aj predstava, čo to je kapustnica, sa podľa regiónov diametrálne líšila.

Život na Horniakoch

Vyrastal som na severnom Slovensku v obci hneď vedľa Žiliny, v ktorej práve v tom čase zanikol pôvodný dedinský život a menil sa na život na okraji veľkého mesta. Tento proces sa fakticky odohral v mojom detstve. Keď som v roku 1974 odchádzal do Bratislavy na vysokú školu, v našej obci pribudli asfaltové chodníky a pomenovali sa ulice, takže premena na mestskú štvrt' bola dokonaná. Nedlho potom aj naši opustili chov domácich zvierat, skončili sa zabýjačky, chlievy pre kozu a husi zostali prázdne a postupne boli odstránené. Vianočné zvyky vo svojej základnej podobe

sa však v rodinách mojich príbuzných stále ešte zachovávajú.

Katarína

Takže, aké boli horniacke Vianoce okolo Žiliny? Predovšetkým štedrovečerná večera bola len vyvrcholením života roľníka v adventnom čase. Vianočné sviatky sa začali omnoho skôr a pripravovali sa minimálne od Kataríny, keď obyčajne poriadne prituhlo, napadol sneh a mohli sa začať zabýjačky. V predvianočnom čase sa konali postupne a medzi príbuznými a susedmi sa zakaždým posúvali výslužky. Zabýjačkové jedlo bolo tak na stole takmer vždy až do Vianoc.

Mikuláš

Prvým pripomenutím, že sa blížia Vianoce, bol Mikuláš. Čistili sa topánky a dávali sa do okna, aby do nich mohol Mikuláš dať nejaké sladkosti a mandarínky. Tie sa na Mikuláša objavovali v obchodoch prakticky jediný raz v roku a boli veľmi vzácne. Netreba však zabúdať, že ako malé deti vedomé si svojich „pestiev“ sme sa až do rána triasli, či sa namiesto cukríkov, čokolády a mandarínok neobjavia v našich topánkach uhľíky a cibuľa, neklamný znak

toho, že Mikuláš si všetko pamätá a len tak neodpúšťa. Ešte pred Mikulášom, na sv. Barbory (4. decembra), sa strihali barboroky, vetvičky z čerešní, ktoré keď sa dali do vody, presne na Štedrý deň krásne rozkvitli.

Lucia

Ďalším zastavením na ceste k Vianociam bola Lucia (13. decembra), keď sa z domov vyhánali zlí duchovia. Nejaká žena si nasadila masku, zahalila sa do postelnej plachty a navštevovala domácnosti rad za radom. Vystrašené deti pišťali a utiekali pred ňou. Ona však, oháňajúc sa krídlom z husi, išla od rohu do rohu, z ktorých symbolicky vymetala všetko zlo, čo by sa v nich mohlo usadiť.

Bronzová, strieborná a zlatá

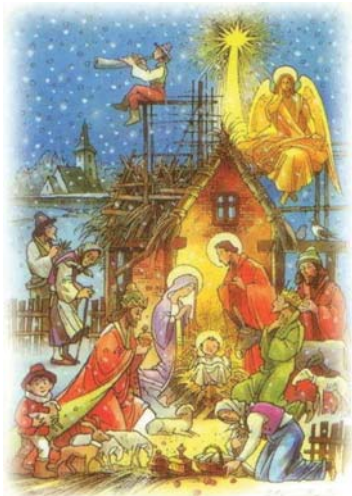
A už sa blížili samotné Vianoce. Cez bronzovú, striebornú a zlatú nedeľu, čo boli jediné nedele v roku, počas ktorých boli otvorené obchody, sa zháňali darčeky i nedostatkové tovary, ktoré sa ako zázrakom práve vtedy dali kúpiť. Na chlapoch bolo, aby zabezpečili stromček, ktorý si pôvodne urbárnici vysekávali vo svojich lesoch a triedili tým porasty. Keď im urbá-

re zoštatnili, tak si ich ilegálne chodili brať zo štátnych lesov. Život jednoducho išiel vo svojich kolajach, aj keď niekto chcel, aby bolo všetko ináč.

Štedrý deň

Naveľa, po nekonečnom vyčkávaní, tu zrazu bol 24. december. Celý deň sa držal pôst. Kto až do štedrej večere vydržal nejest, mohol na pôjde uvidieť zlatú krokvu. Čo to v skutočnosti malo byť, nikto nevedel. Ale kým sme boli malí, zakaždým sme sa trepali na pôjd a snorili, kde je tá zlatá krokva. A potom sme si spomenuli, že sme tam a tam potajomky zhlkli nejaké cukrovinky, takže sme nič vidieť nemohli. Starší súrodenci sa uškŕňali, že sme nemali vidieť

zlatú krokvu, ale „z latty“ krokvu, no ani tá tam akosi nebola.

Po vyčerpávajúcom dni, keď sa varilo, pieklo, upratovalo a čo ja viem ešte čo robilo, sme nakoniec zasadli k štedrovečernému stolu. Večera sa začala modlitbou a potom sa podávali oblátky s medom. Prvým hlavným jedlom bola vianočná kapustnica. Horniacka kapustnica v oblasti približne od Ilavy až po Oravu a Liptov je však niečo úplne iné, ako si kapustnicu varia na ostatnom Slovensku. Varí sa výlučne z kapustnej šťavy, do ktorej sa dajú hríby a zatrepe sa smotanou. U nás sa servírovala s fličkami a varenými zemiakmi. Pre nás to bola, samozrejme, lahôdka. Potom nasledoval vyprážaný kapor so zemiakovým šalátom.

Tu musím povedať, že majonéza sa kupovala ráno v žilinskej Rybe z veľkých lodní do voskových pohárov, ktoré sa ináč používali na pivo. Bola čerstvá a priam žiarila. Nepamätám sa, žeby niekedy vznikol nejaký zdravotný problém. Po kaprovi si mohli dať ešte tí hladní opekance s makom, ktoré sa v tej dobe robili už z rožkov posypaných makom a zalievali horúcim mliekom. Nasledovali zákusky, ovocie a lúpanie orechov. Niekedy v 60. rokoch sa niekoľkokrát objavili na trhu pred Vianocami aj svätójánске chlebičky, čo boli akési sladké, fermentované struky, ktoré z dialky pripomínali známe pelendrek. Odvtedy som ich videl už iba raz v Grécku, ale nebolo to ono. Po večeri som od otca dostal desať korún

a musel som vyčkávať na Cigánov, ktorí tak okolo ôsmej prišli pred bránu a začali vyhrávať vianočné koledy. Mama im niekedy pribalila niekoľko koláčov a po krátkom fidlikaní išli hudobníci ďalej. Čas po večeri patrilo prezeraniu darčiekov a dlhému rozprávaniu rôznych rodinných príbehov od začiatku sveta (teda cca tri generácie dozadu) až po súčasnosť. Túto časť vianočnej pohody účinne eliminovala televízia, ktorá prenikla do našej domácnosti v roku 1963. Nakoniec mama odišla na polnočnú a my sme sa postupne uložili spať.

Božie narodenie

Ráno na Božie narodenie (25. decembra) otec vstal veľmi skoro, zakúril do pece a dal piecť hus, ktorú mama krmila cca mesiac varenou kukuricou. Potom odišli s mamou do kostola na prvú omšu, a keď sa vrátili, začali nás tiež vypravovať do kostola.

Obed bol veľkolepý. Nejedem z nás mal zamastenú tvár až po uši. Skrátka, pečená hus.

Prvý sviatok vianočný bol zasvätený výlučne rodine. Dokonca i krčmy a cukrárne, ktoré boli otvorené aj vo sviatky, boli vtedy zatvorené. Štefanom, teda druhým sviatkom vianočným, sa začali veselice, zábavy a plesy, ktoré sa usporadúvali až do konca fašiangov. Stromček sa odstraňoval na „Tri krále“ a fašiangy sa končili tradičným pochovávaním basy.

Stupavské tradície a zvyky

Keď som v roku 1989 prišiel do Stupavy, veľa z tradičných zvykov tu už zachovaných nebolo. Život bol omnoho viac sekularizovaný a urbanizovaný. Nevieť, či vôbec existovali nejaké všeobecné princípy, ktorými sa riadila štedrovečerná večera. O tom by mohli viac hovoriť miestni. V každom prípade, vianočný stôl vyzeral úplne ináč ako u nás na Horniakoch.

Predovšetkým som sa čudoval, že v mekke slovenskej kyslej kapusty nie je hlavným jedlom kapustnica. V našej rodine sa podávala rybacia polievka. Jej príprava bola veľmi jednoduchá. Hlava kapra zbavená očí a žiabier sa spolu s ostatnými použiteľnými časťami kapra uvarili v slanej vode s celým korením a bobkovým listom. Na kocky sa nakrájala koreňová zelenina (mrkva, petržlen, zeler), ktorá sa následne opožila na oleji, až kým mrkva nepustila farbu. Potom sa zaliala vývarom z kapra a použili sa aj zvyšky mäsa kapra, poprípade mlieč a ikry. Bola to vynikajúca polievka. Kapor sa deň predtým nakrájal a až do vyprážania sa macerol v soli, cesnaku a mletej rasci. Musím povedať, že takto predpripravený chutil omnoho viac ako tradične vyprážaný. No a prílohou nebol zemiakový šalát, ale varené zemiaky a slivkový kompót.

Unikátna lahôdka

Nevieť, či takáto Štedrá večera bola typická pre Stupavu alebo či súvisela s tým, že príbuzní pracovali s rybami. Dnes asi aj u väčšiny Stupavčanov tróni na štedrovečernom stole kapustnica, ale tá typická, plná kvasenej kapusty, klobások, bravčového mäsa a hríbov. O tejto sa môj priateľ z Nemecka vyslovil takto: „Vieš, Anton, precestoval som celý svet. Jedol som všelijaké jedlá od výmyslu sveta. Ale také niečo dobré, ako je vaša kapustnica, je úplný unikát.“

Možno áno, možno nie, ale keď sa dobre pripraví, je skutočnou lahôdkou.

Pokojně, mierové a šťastlivé Vianoce. A dobrou chuť!

Anton Hrnko, foto: Peter Kubička, ilustrácia: Stano Dusík

OPTICKÉ CENTRUM EVERGREEN

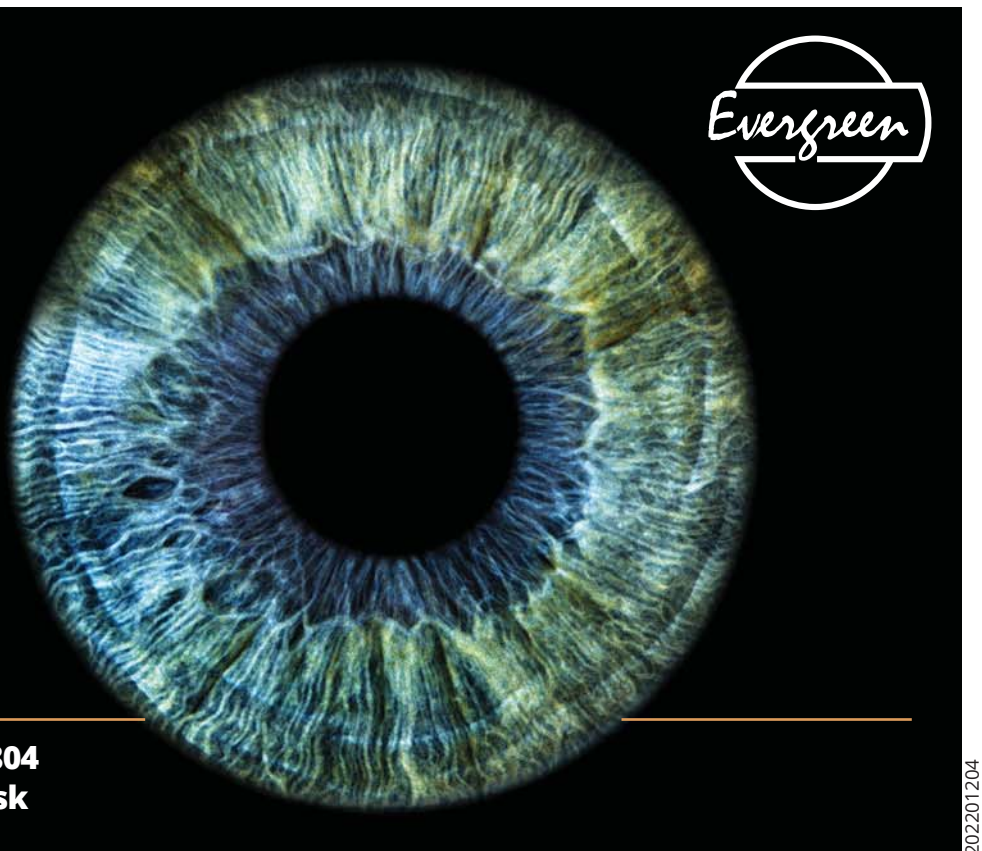
Potrebujete
očné vyšetrenie?

Špecialisti na multifokálne okuliare
zn. **Rodenstock** - záruka kvality teraz

- 30%

Zláva: **30 €**, alebo **50 €** - info v optike

Adresa: Hlavná ulica 15, Stupava, Objednávanie: 0948 018 804
Kontakt: Info@optickecentrum.sk, www.optickecentrum.sk

Mestská knižnica v novom roku 2023

Mestská knižnica Ruda Morica v Stupave si dovoľuje informovať svojich návštevníkov o pripravovaných zmenách počas vianočných sviatkov a po novom roku.

Od 23. 12. 2022 až do 7. 1. 2023 bude knižnica z dôvodu čerpania dovolenky pre verejnosť zatvorená. Otvoríme v pondelok 9. 1. 2023 o 10.00 hod. Po novom roku vzhľadom na zvyšovanie cien energií sme pristúpili k malej úprave otváracích hodín pre verejnosť, pri ktorej budeme k dispozícii 5 dní v týždni, a to:

Pondelok: 10.00 – 16.00
Utorok: 10.00 – 17.00
Streda: 10.00 – 18.00
Štvrtok: 10.00 – 17.00
Piatok: 10.00 – 16.00
Sobota: 9.00 – 12.00 – iba prvá sobota v mesiaci

Naši čitatelia sa môžu v novom roku tešiť na nové knižné tituly, ktoré budeme postupne predstavovať aj na našej FB stránke: MKIC Stupava. Rovnako našim čitateľom dávame do pozornosti náš online katalóg TRITIUS, ktorý nájdú na našej webovej

stránke: www.mkic.sk v zložke KNIŽNICA, kde majú možnosť si vyhľadať tituly, objednať či predĺžiť si výpožičnú dobu.

Cenník knižničných služieb ako členské – registračný poplatok, poplatky za upomienky a služby pre členov knižnice ostávajú nezmenené. V prípade, ak do stanoveného termínu nestihnete vrátiť zapožičané knihy, bude vám automaticky zaslaná upomienka. Z tohto dôvodu odporúčame našim čitateľom predĺžiť si výpožičku, a to telefonicky na číslo: 02/6593 4818, 0905 624 803, e-mailom: kniznica@mkic.sk alebo cez online katalóg.

Počas nasledujúceho roka plánujeme pokračovať v obľúbených podujatiach určených nielen pre deti, a to: Stupavské vlčatá, Cestovateľské inšpirácie, Divadelné leto v knižnici, Náučné prednášky, výstavy a iné.

Želáme vám veselé Vianoce a tešíme sa na stretnutie s vami v novom roku 2023.

Stupavské vlčatá

Výlet do bratislavskej ZOO ukončil jesennú sériu prírodovedných prednášok. Stupavské vlčatá s Jurajom aj s viacerými rodičmi mohli vidieť naživo niektoré zo zvierat, o ktorých si počas stretnutí v knižnici hovorili. Preskúmali leňocha, šimpanza či surikaty. Sprievod im robil vedúci Mestskej knižnice Ruda Morica v Stupave František Brunner. Týmto zo srdca ďakujeme Jurajovi Čačanému za úžasné prednášky a Fondu na podporu umenia za podporovanie našich aktivít.

Kružok z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Michaela Víchová, foto: autorka

PodĎakovanie

Klub seniorov Pohoda ďakuje dobrovoľným prispievateľom a najmä rodine Jána Tomášeka, vďaka ktorým sme mohli pripraviť vianočné balíčky pre našich bývalých členov do domovov seniorov.

Vierka Štefková, foto: švo

Blažozeláme

Dňa 3. januára 2023 sa dožíva pán Milan Prokeš 78. narodenín, jeho manželka Valika oslavuje 7. januára 75. narodeniny. K jubileu im želajú všetko najlepšie syn Milan s vnučkou Peťou, vnuk Ivan a vnučka Valentína s manželom Jakubom. Ku gratulantom sa pripájajú súrodenci Milan, Svetozár, Alica a Ján, švagriná Gabriela. Veľa síl mu želajú aj členovia Mátskeho potravinového spolku, s ktorými pripravuje chutnú „mátsku zabijačku“.

Spomienka na Marínu

Bolo to v auguste 2009. Záhorácke múzeum v Skalici v spolupráci s Divadelným ústavom v Bratislave, SND a STV pripravilo výstavu: Čary a stretnutia. Spomíname na naše stretnutie s pani Máriou Kráľovičovou.

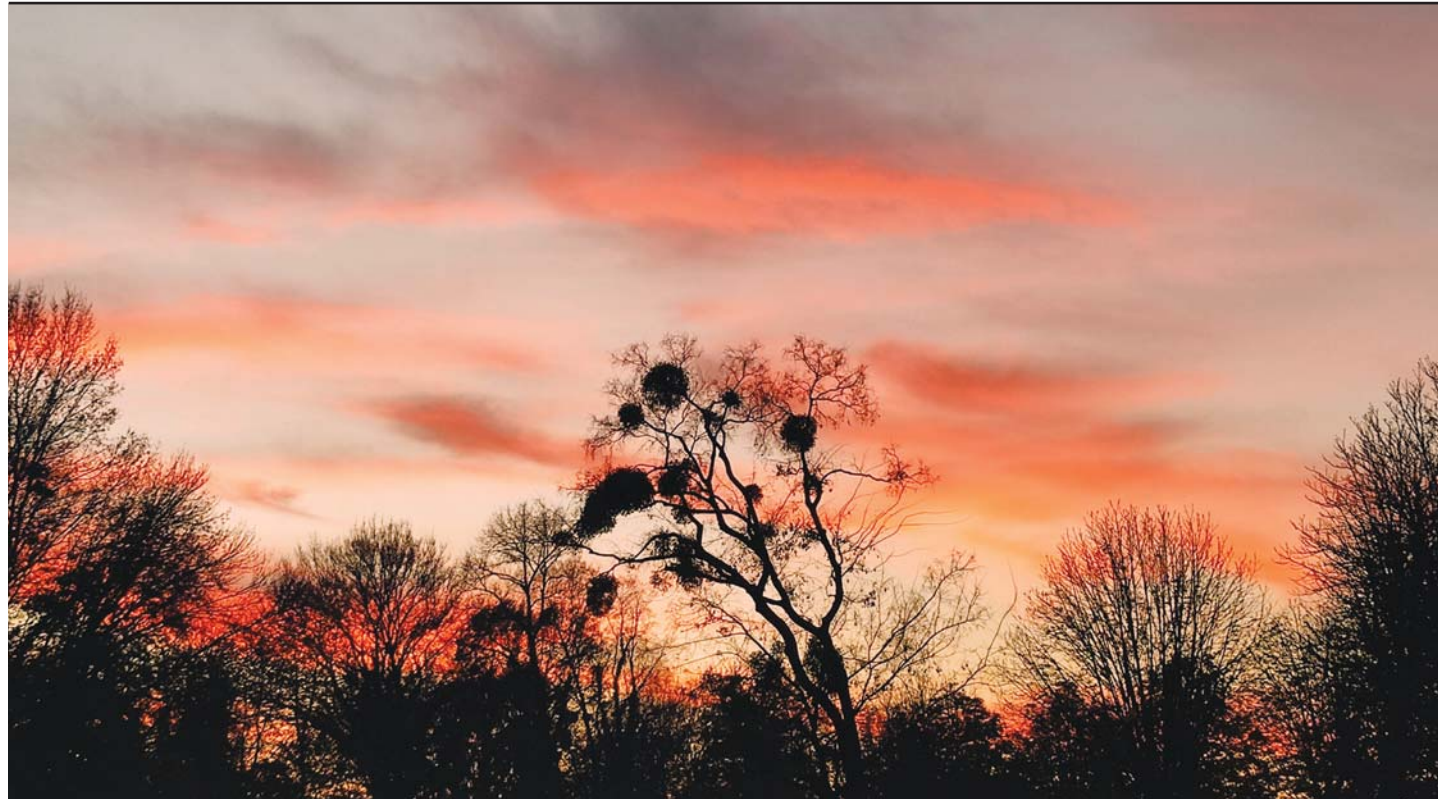
Bola to veľmi pekná akcia, na ktorej sme sa porozprávali aj s Karolom Polákom. Je jasné, že úradná reč bola „záhoráčtina“. Tak sme si „pjekne popovrávali“.

Svetozár Prokeš, sn, foto: archív autora

7. jún 1927 – 5. december 2022

November 2022

Máme za sebou posledný jesenný mesiac, keďže sa nám 1. decembra začala meteorologická zima, ktorá potrvá až do 28. februára.

Mesiac november bol v Stupave o 1,2 °C teplejší, ako je dlhodobý normál za roky 1987 – 2021. Priemerná novembrová teplota mala hodnotu viac ako +6,7 °C, minuloročný november mal priemernú teplotu len +5,5 °C. Počas celého mesiaca sme si ozaj veľa slnečných dní neužili, prevládalo typické jesenné počasie s častými hmlami či nízkou oblačnosťou. Najteplejšie dni sme prežili hneď v úvode novembra, keď sa v Stupave oteplilo ešte takmer na +20 °C. Prvý závan zimy sme pocítili pred koncom druhej novembrovej dekády, keď sme aj 18. novembra zaznamenali prvé sneženie tohtoročnej jesene.

Dátum prvého sneženia v Stupave za posledných 9 rokov:
rok 2014 – 2. decembra
rok 2015 – 23. novembra
rok 2016 – 10. novembra
rok 2017 – 27. novembra
rok 2018 – 18. novembra
rok 2019 – 2. decembra
rok 2020 – 29. novembra
rok 2021 – 26. novembra
rok 2022 – 18. novembra

V STUPAVE NAJVYŠŠIE MAXIMUM:
 +19,6 °C (2. 11.)
NAJNIŽŠIE MINIMUM:
 -1,6 °C (19. 11.)

Zrážok bolo v uplynulom mesiaci málo, a preto sa november skončil ako celok suchý, čiže zrážkovo podnormálny. Za celý mesiac spadlo len 19,9 mm zrážok, čiže cca len polovica, čo by malo spadnúť počas novembra. Zrážky sa vyskytli v 12 dňoch. Súvislú snehovú pokrývku sme v Stupave počas novembra 2022 nezaznamenali.

POČET DNÍ SO ZRÁŽKAMI V STUPAVE:
 12
NAJVYŠŠÍ DENNÝ ÚHRN ZRÁŽOK:
 9,4 mm (4. 11.)
POČET DNÍ S BÚRKOU: 0
POČET DNÍ SO SNEHOVÝMI ZRÁŽKAMI:
 2

Zimný slnovrat

Z meteorologického hľadiska je mesiac december už zimný mesiac od svojho prvého dňa. Zimný slnovrat sa v tomto roku začína až 21. decembra 2022

o 22.50 hodine. V tej chvíli slnko na svojej zdanlivej púti po oblohe dosahuje najjužnejší bod svojej dráhy a začína sa vraciat späť na sever. Na severnej pologuli to znamená najkratší deň a najdlhšiu noc v roku a taktiež najnižšiu obedňajšiu výšku slnka nad obzorom. Dalo by sa očakávať, že tento deň slnko vychádza najneskoršie a zapadá najskoršie, ale je to len polovičná pravda. Najkratšie dni v roku zažívame už okolo 11. decembra, keď sa napríklad v okolí Stupavy slnko skryje za juhozápadný obzor presne o 15. hodine 57. minúte a 42. sekunde. V ďal-

ších dňoch si už svoj popoludňajší pobyt na oblohe začne opäť sekundu po sekunde predlžovať. Presnejšie, od 16. decembra sa západ slnka začne opäť nenápadne posúvať na neskôr. Naopak, tmavé zimné rána nás čakajú aj v nasledujúcich dňoch, keďže ranné východy slnka sa budú aj naďalej postupne oneskorovať. Najneskorší východ slnka potom nastane až 5. januára o 7:41:25 hodine. Na príčine je nepravidelný zdanlivý pohyb slnka na oblohe. Zem okolo Slnka neobíha po kruhovej, ale po eliptickej dráhe. A čo je takisto dôležité, ekliptika, teda rovina, v ktorej naša planéta obieha okolo Slnka, je naklonená oproti zemskému rovníku o 23 a pol stupňa. Tieto nepravidlosti spôsobujú fakt, že zatiaľ čo sa západy slnka už viac neskracujú, jeho východy sa oneskorujú až do začiatku januára. Netreba sa však obávať, stále platí to, čo nás v škole učili, a to je, že najkratší deň v roku (deň zimného slnovratu) býva pred Vianocami a tohto roku prípadne na 21. decembra. Takže najväčšie rozpätie medzi západom a východom slnka nastane práve 21. decembra, keď v Stupave slnko vyjde o 7.38 hod. a zapadne o 15.59 hod. a deň bude trvať len 8 hodín a 21 minút.

Na záver by som rád všetkým čitateľom Stupavských novín poprial krásne vianočné sviatky 2022. Aktuálne meteo dáta zo Stupavy, ale aj vždy čerstvé predpovede počasia pre Stupavu a okolie nájdete tu: www.pocasiepodlupou.sk

Peter Štefančin, foto: autor

PREDAJ A PRENÁJOM
nehnuteľností
Stupava a okolie

www.reality-stupava.sk

Pasca zvaná perfekcionizmus

V životopisnom filme o Stevovi Jobsovi je scéna, v ktorej si Jobs prezerá model prvého počítača značky Macintosh. Najprv vychváli jeho kvality, ale hneď potom žiada, aby ho ešte zdokonalili.

Otec počítačov s jablčkom bol nespochybniteľný vizionár, ale jeho neustála snaha po dokonalosti si vyžiadala obrovskú daň a jeho vlastná firma ho pre ňu nakoniec zosadila zo sedla. Túžba po dokonalosti je vlastná najmä prvorodeným deťom a jedináčikom. Užívajú si síce nejaký čas výlučnú pozornosť svojich rodičov, zároveň však tiež nesú na ramenách bremeno naplňovania rodinných hodnôt a očakávaní. V ostatných tridsiatich rokoch sa tieto tendencie značne rozšírili medzi mladými ľuďmi a pozorujeme ich už aj na základných školách či dokonca v škôlke.

Z výpovedí presvedčených perfekcionistov vyplýva, že už dokonca v materskej škole potrebovali mať kontrolu nad tým, aká hra sa bude hrať či aké pravidlá sa budú dodržiavať. Inak si totiž nemohli byť istí, že budú s vývojom škôlkarského predpoludnia dostatočne spokojní.

Nezdravá súťaživosť

V neskorších rokoch prichádza na rad súťaživosť o najlepšie hodnotenie, o najrýchlejšie prečítanú knihu či perfektné zladené oblečenie pripravené vždy večer pred školou. Perfekcionizmus vychádza zväčša z vnútorných podnetov ako túžba vyhnúť sa zlyhaniu alebo kritike. Istú rolu tu zrejme zohráva neustála prítomnosť sociálnych médií a podvedomé porovnávanie sa s ostatnými. Posudzovanie druhými a hodnotenie druhých je pre perfekcionistov veľmi podstatné. Hoci dosahujú skoro dokonalé výsledky, perfekcionisti majú

často nízke sebahodnotenie, strach zo zlyhania, depresiu z nedosiahnutých cieľov, sú zameraní najmä na výsledky a zabúdajú na to, že mnoho vecí v živote nestojí za hlboké premýšľanie a svet nemusí byť len čierno-biely. Túžba po neustálom zdokonaľovaní je vo svojej podstate ušľachtilá, má však aj svoju odvrátenú stránku. Strach z neuspokojivého či nedokonalého výsledku môže viesť k záchvatom paniky, a to už aj pri takých bežných činnostiach, ako je výber topánok v obuvi. Ak zvolíte

jednu možnosť, zahodil som tým všetky ostatné potenciálne lepšie voľby.

Život modelky

Ďalšia veľká oblasť, ktorá spadá pod túžbu po dokonalosti, najmä u žien, je sen o dokonalom vzhľade, ktorý sa často končí nezdravou štíhlosťou a poruchami príjmu potravy. Paradoxne, najväčšou výzvou je nabráť odvalu byť nedokonalý a stále sa akceptovať. Prijíť, že aj dvojka a trojka sú stále dobré známky, že skončiť v súťaži so zemiakovou medailou môže stále znamenať, že sme sa veľmi snažili, a že dosiahnuť postavu s Barbie proporciami možno vyžaduje zaplatiť príliš vysokú cenu.

Mgr. Katarína Rezníková,
ALMA Centrum pre zdravý vývin,
Saratovská 6C, Dúbravka, www.almacentrum.sk,
kontakt: +421 918 248 107,
foto: archív redakcie

STUPAVA

KALENDÁR PODUJATÍ 2022/2023

ORGANIZUJETE
KULTÚRNO-
SPOLOČENSKÚ
UDALOSŤ PRE ŠIROKÚ
VEREJNOSŤ?
Dajte nám o tom vedieť na
noviny@stupava.sk.

<p>17. Vianoce v parku 12. program v Ekocentre Stupava od 10.00 – 16.00 hod., program v Makovičiach od 10.00 – 17.00 hod.</p>	<p>20. Vianočný punč FKM Stupava 12. od 16.30 hod. v areáli štadióna</p>	<p>14. Stupavské novoročné hodovanie 01. Sedliacky dvor, od 15.00 hod.</p>
<p>17. Vianočná kapustnica 12. od 13.00 hod. – hasičská zbrojnica, prehliadka techniky</p>	<p>21. Výhovný koncert ZUŠ pre MŠ 12. veľká sála v kultúrnom dome, Agátová 9, od 9.30 - 10.30 hod.</p>	<p>28. Farský ples 01. Kultúrny dom, Agátová 9, od 19.00 hod.</p>
<p>19. Stupavjáneek 12. vianočné vystúpenie, veľká sála v kultúrnom dome, Agátová 9, od 16.00 hod.</p>	<p>22. Vianočný kamión Coca-Cola 12. od 16.00 – 19.00 hod., okolie MKIC</p>	<p>04. Ples základnej umeleckej školy 02. Kultúrny dom, Agátová 9, od 19.00 hod.</p>
<p>19. Silné reči, stand-up comedy show 12. Malacky MCK – Kultúrny domeček, Hviezdoslavova 3</p>	<p>31. Silvestrovský výstup na Pajštún 12. stretnutie o 9.15 hod. pri kostole v Stupave</p>	<p>18. Mestský ples 02. Kultúrny dom, Agátová 9, Stupava, od 19.00 hod.</p>
		<p>21. Pochovávanie basy „Papučák“ 02. Kultúrny dom, Agátová 9, od 19.00 hod.</p>

ZMENY PROGRAMU VYHRADENÉ

Nedá sa z toho vyplést, furt tu musím byť!

Stretli sme sa na tradičných oslavách stupavských jubilantov, ktorí sa dožili krásneho okrúhleho veku. So svojimi 91 rokmi patrila medzi najstarších oslávencov – ANEŽKA MERZOVÁ.

Dožili ste sa krásneho veku. Kde stále beriete energiu?

Život je dar. Narodila som sa tu, v Stupave, kde žijem celý svoj život. Bola som jedináčik. Rodičia, obaja Stupavčania, postavili dom, ktorý sme postupne prerobili do dnešnej podoby. Mama Alžbeta bola z Novej ulice a otec Ján býval skraja Stupavy smerom na Vysokú, volalo sa to tam Nandihaus. Bol zámočník a jeho koníčkum bola muzika. Jedna z tých starých fotografií prináša spomienku na vychýrených hudobníkov, písal sa vtedy rok 1931. Starýnek je ten celkom navrchu (foto č. 1). Chodila som do obecnej školy, tam, kde bol svätý Ján.

Aké bolo vaše detstvo?

Na ulici, ktorej sa hovorilo aj Smetiar-ska ulička, vyrastalo veľa detí. Hore sa chodilo na Kolhút a rástli tam agáty. Teraz je tam salaš. Postupne sa na ulici pristavali ďalšie domy. Chodili sme sa brat na pažicu na jamy. V zime sme sa sánkovali na Borníku, vtedy neboli žiadne autá. Teraz aby sa človek bál vyjsť

na ulicu. Po skončení obecnej školy som chvíľu robila aj v našej konzervárni. Potom som išla na strednú zdravotnícku školu do Bratislavy.

Ako si spomínate na svoje študentské roky?

Ešte som nemala ani osemnásť a už som stretla lásku svojho života. Do školy do Bratislavy som cestovala vlakom a v ňom bol aj ON – Ludovít. Cestoval z Plaveckého Štvrtka. Inokedy, keď som meškala a na vlak som dobiehala, podával mi ruku i Jožko. Aj sa na mňa pýtal, ale iskra už vzplanula inde... Nič nám v našom vzťahu nebránilo. Chcela som sa vydávať. Mala som krásne šaty s našitými kytičkami (foto č. 2). Môj manžel bol vyučený

obuvník, učarovali mu moje malé nôžky. Keď mi ušil nové topánky a ráno sme šli do kostola, tak na obed už mal ďalšie objednávky. O dva roky sa nám narodil syn Jožan a potom o päť rokov dcéra Lidka. Keď som mala nové topánky, dal mi môj Ludovít kúsok kože a ja som si k nim dala ušiť klobúk. Hoci bola Stupava dedina, módu sme držali. Môj muž mal oproti benzínke opravovňu obuvi a kabeliek. Ako jeden z prvých v Stupave vlastnil auto – oktáviu. Často sa stalo, že ňou viezol niektorú tehotnú ženu zo susedstva do Bratislavy rodiť. Písal sa rok 1950 (foto č. 3).

Aké boli vaše pracovné začiatky?

Štúdium na zdravotníckej škole ma posunulo v mojom zámere pomáhať ľuďom. Nastúpila som do domova dôchodcov. Ten bol kedysi aj tam, kde je teraz základná umelecká škola, pri kostole. Potom sa otvoril kaštieľ. O starých sa bolo potrebné postarať. Často som tam chodie-

vala aj v noci, upokojiť psychicky chorých ľudí. Pracovala som s doktorkou Zuzkou Neradovou. Keď neskôr prešla do zdravotného strediska, zobrala ma so sebou. A viete, že v ordinácii som vydržala pracovať až do svojich 88 rokov? Keď sme v zdravotnom stredisku začínali, Stupava bola malá. Po zrušení železnice nahradili vlaky autobusy, ale to boli tiež len také krpále a smrdela v nich nafta.

Čo vám pomáhalo, keď ste mali náročný deň?

Zväčša to bol spev. V Stupave sme založili spevácky zbor Nevädza, ktorý funguje dodnes. Cez víkendy som chodila spievať na mestský úrad, celých 33 rokov. Väčšinou spolu s Irenkou Trvalíkovou a učiteľkou Magdou Šimkovičovou. Tam sme mali sobáš, víťanie malých občiankov. Pláca nebola žiadna, len vrelé poďakovanie mladomanželov a výslužky. Bolo však veselo. So spevom sa žije ľahšie.

Aké boli vtedy Vianoce?

Vždy sme mali stromček, navšali sme naň salónky a pocheraje, čo sme napiekli. Pod oknami sme spievali koledy a išli sme na polnoční.

A boli aj zábavy?

Áno, boli chýrečné. Na robu Novej ulice u Vlasáka alebo v krčme u Bertoviča. Viete, čo ma však mrzí? Teraz je atmosféra v meste smutnejšia. Keď sa začalo po revolúcii podnikat, mali sme tu obchody, podniky, aj zo tridsať. Teraz si nemáte ani kde sadnúť a odpočínúť si. Chýbajú nielen lavičky, ale aj úcta k starým ľuďom. Všetci sa príliš ponáhľajú. Každý však príde skôr či neskôr do veku, keď si uvedomí, že to náhlenie mu vlastne skracuje čas. V centre mesta je možno jeden podnik, kde si môžete sadnúť na kávu a môžete sa pozerať, ako ide život okolo... Okolo bytoviek je špina, burina, je tam mŕtvo. Nikto nesedí vonku, však ani nemá kde. Ja mám dcéru a tá sa o mňa stará, ale keby som bola sama, chýbal by mi v Stupave solídny dom dôchodcov. Niečo moderné a slušné. Želám to ostatným starým Stupavčanom, aby sa ho dožili. A všetkým prajem veselé Vianoce. Na mnohých už spomínam len pri fotografiách, ale tým, ktorí tu ešte sú, želim veľa zdravia a spokojnosti v kruhu rodiny!

Eva Švoňavová, foto: autorka, archív AM

Anežka Merzová

miesto narodenia: Stupava

vek: 91

znamenie: Ryby – celý život som bola vo svojej vode, nemám rada konflikty
oblúbené jedlo: najradšej mám zemiacky v akejkol'vek úprave, najmä pečené, ani mäsko nemusí byť

KULTÚRKA pozýva

Kino KULTÚRKA Stupava prinieslo v novembri opäť premietanie filmu s diskusiou. Dva žánrovo odlišné filmy – Adam Ondra – Posunout hranice a Katedrála – pritiahli pozornosť divákov nielen svojou témou, ale aj diskusiou, ktorá sa uskutočnila po premietaní filmov. Kino KULTÚRKA pozýva zároveň na prehliadku súčasných severských filmov SCANDI 2023.

Český fenomén

Dokumentárny film **Adam Ondra – Posunout hranice** je snímka o jednej z najznámejších lezeckých osobností dneška, ktorá dosahuje fenomenálne športové výkony.

Z introverta sa stala svetová športová hviezda a z tížby liezť úloha vždy zvíťazí. Cez Adamov príbeh a jeho tvrdú prípravu na olympiádu v Tókiu sledujeme premenu športového lezenia, vplyv komerčných tlakov, médií a divákov túžiacich po

12022001208

Lezenie je životná vášň. Po skončení

filmu sa o tom mohli diváci presvedčiť aj počas debaty s producentom, filmárom, lezcom, horským bežcom a riaditeľom festivalu NATURE **Rastom Šimkom**, ktorý točil svoje dokumenty v Čile, Peru, na Madagaskare, žil v Austrálii i v Stupave.

Príbeh človeka

Film **Katedrála** od oceňovaného slovenského režiséra Denisa Dobrovodu zachytáva príbeh človeka, ktorý sa napriek spoločenskému odmietnutiu vydáva na osobnú cestu

hľadania zmyslu a naplnenia svojho života. **Katedrála** si na piešťanskom Cinematiku vyslúžila Cenu divákov a na medzinárodnom filmovom festivale v Krakove získala cenu za najlepší dokumentárny film.

Po vylúčení z kláštora sa 28-ročný španielsky mních Justo Gallego rozhodne venovať svoj život Bobu tým, že postaví katedrálu v zabudnutej dedine Mejorada del Campo pri Madride. Nasledujúcich 60 rokov stráví stavbou kostola veľkého ako Sagrada Familia, a to takmer bez pomoci a bez akejkoľvek znalosti architektúry.

Debata s režisérom filmu priniesla množstvo zaujímavých otázok a pokračovala až do neskorých hodín v Kaviarni Kultúrka.

SCANDI 2023

Kino KULTÚRKA Stupava pozýva všetkých priaznivcov severského filmu na 9. ročník prehliadky súčasného severského filmu **SCANDI 2023**, ktorá sa uskutoční od 24. 1. – 31. 1. 2023. Divákovi ponúkne výber filmov zo všetkých piatich škandinávskych krajín, medzi nimi i tituly úspešné v krajinách svojho vzniku, ako aj úplne nové, žánrovo pestré filmy. Program festivalu môžete nájsť na www.kinostupava.sk alebo priamo v Kaviarni Kultúrka.

rr, foto: KK

Mástska zabíjačka

Oslava ukončenia tohtoročnej zelovej sezóny v Máste bola zároveň oslavou desiatich rokov činnosti Mástskeho potravinového spolku.

„Ukončenie zelovej sezóny sme oslávili poslednú novembrovú sobotu tradičnou Mástskou zabíjačkou. Aj tento rok, už po desiatykrát, sme vlastnoručne pripravili obľúbené zabíjačkové špeciality – jitrničky, jelítka, játtra, obar, pečienky, tlačenkú, zabíjačkové zelé, oškvarky, guláš, klobásy. K tomu sa podávalo dobré domáce vínečko a brala aj muzika...“ priblížil atmosféru podujatia Jozef Fabián, predseda občianskeho združenia Mástsky potravinový spolk.

Lahodné špeciality v príjemnej atmosfére

Brány nádvorja Obecného domu v Máste sa otvorili predpoludním o jedenástej hodine. Za hlavným výdajným pultom mohli všetci ochutnať voňavé výrobky. Ich príprava sa začala však už deň vopred. Členovia združenia sa od skorého rána činili okolo kotlíkov s ďalšími špecialitami – gulášom, oškvarkami a zabíjačkovým zelé,

ktoré keď uvarili, hneď ich plnili do tanierov. O adekvátnu hudobnú kulisu sa vý-

borne postaral DJ Robo Majling. V klenbovej pivnici obecného domu prebiehala ochutnávka vín z produkcie stupavských a mástskych záhradkárov. Po zakúpení degustačného pohárika, pripraveného špeciálne na 10. výročie činnosti Mástskeho

potravinového spolku, bolo možné ochutnávať viac ako 35 druhov vína. Podujatiu prialo aj typické jesenné počasie, a tak

si všetci naplno vychutnávali zabíjačkové špeciality a stretnutia s priateľmi v príjemnej atmosfére.

Vďaka za priazeň a podporu

Počas celého dňa sa všetci spokojne usmievali a rad na koštovací tanierik sa vôbec nekrátil.

„Jubilejný 10. ročník bol pre nás veľkou výzvou, keďže sme podujatie organizovali po vynútenej dvojročnej prestávke. O to viac nás potešil záujem o túto dnes už tradičnú akciu, účasť bola jedna z najlepších! Pochvalu si zaslúžia všetci návštevníci, ktorí aj v tejto zvláštnej dobe svojím dobrovoľným finančným príspevkom podporili našu činnosť. Zvlášť ďakujeme za podporu aj nášmu čestnému členovi, historikovi PhDr. Antonovi Hrnkovi, CSc. Veľmi si ceníme dlhoročnú spoluprácu s mástskym majstrom pánom Milanom Prokešom, ako aj s miestnou Základnou organizáciou zväzu záhradkárov,“ doplnil Jozef Fabián.

Bohatá a prosperujúca činnosť

Občianske združenie, ktoré oslavuje okrúhle výročie, zaregistrovalo počas svojej činnosti aj chránené označenie pôvodu na stupavské zelé a zviditeľnilo tento výrobok. Mástsky potravinový spolk zorganizoval desiatky úspešných kultúrno-spoločenských podujatí, ktoré ľudí zblížujú, obnovil a opravil viaceré miestne historické objekty, spolupracuje s miestnymi združeniami a so spolkami, čím vytvára v Stupave lepšie komunitné prostredie.

Aby sme sa lepšie počúvali

A čo odkazuje svojim susedom Jozef Fabián? „Do ďalších rokov želim nám všetkým, aby sme sa ešte viac zapájali do spoločných projektov, lepšie sa počúvali, informovali, spájali sa a spolupracovali, predovšetkým na komunitnej a regionálnej úrovni, pretože to je prostredie, ktoré sa nás reálne týka a ktoré vieme vlastnou činnosťou ovplyvniť a udržať aj pre ďalšie generácie.“

Ďakujem všetkým za priazeň a podporu za uplynulých desať rokov činnosti, tešíme sa na ďalšie nové stretnutia. Želám všetkým pokojné vianočné sviatky a lepší nový rok 2023!“

rr, foto: Peter Kubička

NOVÁ KNIŠKA
NEĽ [NEM POD KRÍSPÁNEK

HÚTEČEK

STARINA MACEJA

Z DOLNÍHO KONČA

OBJEDNÁVKY U BOBA

0903 943 666

14,90 eur

12022001205

Zo života v kaštieli

Stolnotenisový turnaj

Niektorí prijímatelia nášho zariadenia majú záujem zúčastňovať sa na rôznych pohybových aktivitách. Keďže dosť pravidelne trénujeme stolný tenis, bolo pre

všetkých potešením zorganizovanie stolnotenisového turnaja. Začiatkom novembra sa teda odohrali zápasy – niektorí hráči boli prekvapení, ako ďaleko postúpili, niektorí trochu sklamaní, ale taký je šport. Atmosféra však bola výborná. Mária, jedna z účastníčok, urobila všetkým kávu. Na konci „vyradovacieho pavúka“ sa z víťazstva radoval pán Lukáš, druhé miesto obsadil pán Štefan a tretí v poradí bol pán Vladimír. Hodnotné ceny pre

víťazov odovzdal pán riaditeľ. Nakoniec sme sa všetci zhodli, že jeden turnaj nestačí a že budeme súťaž opakovať, možno ešte pred Vianocami.

Jozef Kulačik, foto: Renáta Biksadská

Pamiatka zosnulých

Každoročne si v špecializovanom zariadení spomíname na tých, ktorí nás predišli do kráľovstva nebeského. Aj tento rok sme sedeli v kruhu, skoro každý si zapálil sviečku a mysleli sme na svojich blízkych, rozprávali sme sa o nich, o spoločných zážitkoch a krásnych chvíľach. Do modlenia sa zapojili takmer všetci. Ticho a ani piesne Aleluja a Novembrové chryzantémy nikto nerušil. Dokonca aj obyvatelia, ktorí majú silnú poruchu pamäti, precitovali túto výnimočnú chvíľu.

Prijemne strávený čas

S tromi obyvateľmi z nášho špecializovaného zariadenia sme sa vybrali do jednej z miestnych reštaurácií na obed. Bol to veľmi kognitívny výlet. Museli sa pekne obliecť, sami si vybrali jedlo, na ktoré majú chuť, a dodržiavali pravidlá stolovania. Ke-

dže bolo pekné počasie, pridali sme aj prechádzku – na lepšie trávenie. Všetci traja sa vyjadrili, že takéto niečo už dlho nezažili.

Červené nosy

Pri každej návšteve Clowndoctors prichádzajú klauni k jednotlivým obyvateľom s nejakou témou. Tentoraz to bol prichádzajúci sviatok – výročie nežnej revolúcie. Bolo až prekvapujúce, koľkí boli „v obraze“. Dokonca aj tí prijímatelia sociálnej služby, ktorí majú silnú poruchu pamäti, sa pridali k vte-

dy populárnym piesňam a heslám. Niektorí obyvatelia vedeli vysvetliť aj rôzne skratky politických strán a dokonca aj pomenovať politických predstaviteľov. Na ich program sme nadviazali pri najbližšom tréningu pamäti, čo všetci prítomní ocenili.

Kartový turnaj

Pravidelne, každoročne v novembri, pripravujeme turnaj v hre „šnapser“. Tento rok sa do turnaja prihlásili šiesti záujem-

covia. Rožrebovali sa, pripravili sme pavúka a turnaj sa začal. Hralo sa o „pumle“ a na dve víťazstvá. Nebola núdza ani o divákov, ale, ako sa v kartách hovorí, „Kibic, drž hubu!“. Po napínavom finále nakoniec vyhral pán František, ktorému zablahoževal a cenu odovzdal aj pán riaditeľ.

Renáta Biksadská, foto: autorka

Seniori na cestách

Dolné Rakúsko

Klub seniorov Pohoda pripravil v spolupráci s OZ Dolné Záhorie pre svojich členov zaujímavú poznávaciu akciu – koncom októbra navštívili zámok Marchegg v Rakúsku i jeho krásny park. Tento zámok dal vybudovať český kráľ Přemysl Otakar II., pamätník ktorého môžu návštevníci Marcheggu obdivovať na Hlavnom námestí tohto rakúskeho mestčeka. Seniori absolvovali prehliadku muzeálnych miestností zámku a v jednotlivých expozíciách sa oboznámili s jeho históriou od jeho vybudovania cez priebeh dejinných udalostí až po súčasnosť.

Súčasťou ďalšej časti prehliadky bolo oboznámenie sa s exteriérom zámku, jeho parkom a Moravskými luhmi s hniezdiskom bocianov. Sprievodkyňa priblížila našim seniorom život bocianov v hniezdiskách, ich odlietanie do teplých krajín, ako aj budovanie

hniezd a spoločenské správanie bocianov. V rámci prehliadky zavítali seniori aj do priľahlého súkromného múzea, v ktorom sa nachádzali exponáty z 19. a 20. storočia. Bola to pre nich veľmi zaujímavá prehliadka, pri ktorej sa mnohí myšlienkami vrátili do svojich detských liet a do rokov nedávnej totalitnej minulosti, súčasťou ktorej bola i ostro sledovaná ochrana štátnej hranice s Rakúskom.

Za túto veľmi vydarenú akciu ďakujeme predovšetkým OZ Dolné Záhorie a MsÚ v Stupave za poskytnutie dopravy.

Dudince

O dva týždne neskôr absolvovali stupavskí seniori spolu so seniormi zo Záhorskej Bystrice relaxačný pobyt v kúpeľoch Du-

dinciach, v penzióne U mlynárky. Vybavenie penziónu malo tzv. kúpeľný charakter, takže seniori mohli využívať jeho plavecký bazén, vírivku a niekoľko druhov sáun. Súčasťou pobytu boli aj dve liečebné procedúry s masážou. Personál penziónu bol veľmi príjemný a milý, plná penzia chutná a dostatočná. V príjemnom prostredí kaviarničky nadviazali stupavskí seniori nové priateľské vzťahy so seniormi zo Záhorskej Bystrice. V závere pobytu mali možnosť zúčastniť sa na prezentácii a ochutnávke regionálnych vín a následnej tanečnej zábave.

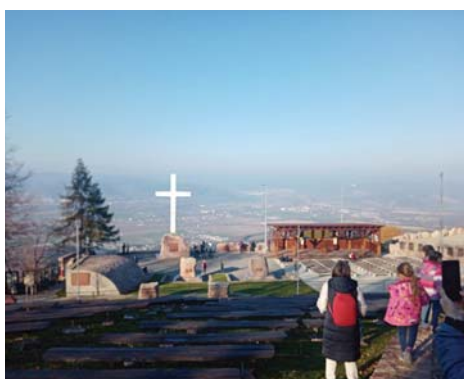
Bonusom celého pobytu bolo príjemné slnečné počasie, ako stvorené na prechádzky areálom dudinských kúpeľov.

Elena Jaďudová, Viera Štefková, foto: Elena Jaďudová

Farská púť

Začiatkom novembra sa osemdesiat stupavských farníkov vybralo na spoločnú púť. Navštívili najmladšie pútnické miesto na Slovensku Butkov a najstaršie Skalku pri Trenčíne. Vrch Butkov pri obci Ladce je už z diaľky akousi výraznou dominantou. Má 765 metrov nad morom a je na okraji Strážovských vrchov.

V júli 2012 toto miesto netradične navštívil známy exorcista a františkánsky minorita z Malty, páter Elias Vella. Prezrel si kameňolom cementárne Ladce, požehnal fabrike a doline Považia

a vyslovil duchovný odkaz: „Postavte na tejto hore kríž“. K tomu aj došlo. Monumentálny kríž na svahu kopca Butkov postavili v roku 2013. Je kovový a spolu so skalou vysoký 12 metrov. V jeho srdci sú umiestnené vzácne relikvie dreva svätého kríža.

Skalka pri Trenčíne má dlhšiu históriu. Toto pútnické miesto sa nachádza na území farnosti Skalka nad Váhom v Nitrianskej diecéze. História pútnického miesta Skalka pri Trenčíne siaha do 11. storočia a spája sa so životom sv. pustovní-

kov Andreja-Svorada a Beňadika, ktorí na tomto svätom mieste nejaký čas žili. Pozostáva z dvoch objektov – Diecéznej svätyně sv. Andreja-Svorada a Beňadika na tzv. Malej Skalke, ktorý je postavený na skale, z ktorej bol sv. Beňadik zhodený do Váhu, a z tzv. Veľkej Skalky – pozostatkov bene-

diktínskeho opátstva z roku 1224, v ktorom sa nachádza aj Beňadikova jaskyňa. Sv. Andrej-Svorad a Beňadik, ktorých si na tomto pútnickom mieste uctieваме, sú hlavnými patrónmi Nitrianskej diecézy.

ST, foto: autorka

AHT HC Tatran Stupava v sezóne 2022/2023

V tíme nováčika minulej sezóny MOL ligy žien sa udiali pred sezónou zaujímavé zmeny.

Novou posilou AHT HC Tatran Stupava sa ešte v júli stala bývalá slovenská reprezentantka Mária Holešová. Skúsená krídelníčka v uplynulom ročníku pôsobila v najvyššej tureckej súťaži v družstve An-

názov klubu	záp.	body
1 HK SLOVAN DUSLO ŠALA	10	18
2 DHK BANÍK MOST	10	17
3 DHC SLÁVIA PRAHA	10	16
4 HC DAC DUNAJSKÁ STREDA	9	14
5 IUVENTA MICHALOVCE	10	12
6 HÁZENÁ KYNŽVART	10	9
7 TJ SOKOL PÍSEK	9	9
8 DHC PLZEŇ	10	8
9 DHK ZORA OLOMOUC	10	7
10 HANDBALL PSG ZLÍN	10	5
11 DHC SOKOL PORUBA	10	2
12 AHT HC TATRAN STUPAVA	10	1

Súpiska AHT HC Tatran Stupava

brankárka 27	Barbora Hanzalíková
brankárka 30	Michaela Záhradná
brankárka 98	Jana Mozoľová
hráčka 5	Michaela Novosadová
hráčka 6	Aneta Schwarzová
hráčka 7	Katarína Griffiths
hráčka 8	Ivana Gašpareková
hráčka 17	Paulína Bahorecová
hráčka 19	Lucia Kováčsová
hráčka 21	Melani Jagodič
hráčka 23	Sarah Kujanová
hráčka 24	Laura Walterová
hráčka 26	Mária Štrbáňová
hráčka 28	Hana Galková
hráčka 34	Romana Gašpareková
hráčka 35	Nina Palušová
hráčka 40	Hana Karkušová
hráčka 66	Patricia Tornócziová
hráčka 69	Mária Holešová
hráčka 83	Adela Horváthová
hráčka 99	Kristína Karkušová

A: ZVD Simona Kubovičová
B: hlavný tréner Peter Oľšavský
C: asistent trénera Ľuboš Hepner
D: masérka Marta Jagodič

Rozpis zápasov družstva žien ATH

Dátum	Čas	Domáci
10. 12. 2022	17.30	DHK Zora Olomouc
14. 1. 2023	18.00	DHC Sokol Poruba
21. 1. 2023	18.00	AHT HC Tatran Stupava
28. 1. 2023	17.30	Iuventa Michalovce
4. 2. 2023	18.00	AHT HC Tatran Stupava
11. 2. 2023	15.00	Sokol Písek
18. 2. 2023	18.00	AHT HC Tatran Stupava
25. 2. 2023	16.30	DHC Slavia Praha
11. 3. 2023	18.00	AHT HC Tatran Stupava
25. 3. 2023	17.00	DHC Plzeň
15. 4. 2023	18.00	HC DAC Dunajská Streda
22. 4. 2023	18.00	AHT HC Tatran Stupava

Hostia

AHT HC Tatran Stupava
AHT HC Tatran Stupava
HK Slovan Duslo Šala
AHT HC Tatran Stupava
Handball club Zlín
AHT HC Tatran Stupava
DHK Baník Most
AHT HC Tatran Stupava
Házená Kynžvart
AHT HC Tatran Stupava
AHT HC Tatran Stupava
DHK Zora Olomouc

kara Büyükşehir Belediyesi EGO Spor Kulübü. Hoci zvažovala aj ukončenie hádzanárskej kariéry, napokon prikývla na stupavskú ponuku. Okrem Holešovej pribudla do tímu Laura Walterová. Pred sezónou prišlo k zmene aj na trénerskom poste, družstvo žien vedú Peter Oľšavský a Ľuboš Hepner. Stupavské ženy hrajú tento rok najvyššiu česko-slovenskú MOL ligu a ich domáce zápasy môžete vidieť v školskej hale. Prinášame

vám aktuálnu tabuľku, súpisku a rozpis zápasov do konca sezóny.

Rudolf Draškovič, foto: HC TS

Záhoráci Stupava/Malacky v sezóne 2022/2023

ZÁHORÁCI STUPAVA/MALACKY spojili družstvá v kategórii dorastu a mužov pred sezónou 2021/2022. Spojenie sa týka dvoch klubov HC TATRAN STUPAVA a STROJÁR MALACKY.

Spoločné družstvo vzniklo potrebou oboch celkov zvýšiť úroveň hádzanej v našom regióne. „Každý tím bral doteraz 1. ligu samostatne s tým, že polovicu mužstva tvorili mladí muži, niektorí s perspektívou, a druhú polovicu tvorili starší páni s rodinami, ktorí už nemajú motiváciu posunúť mužstvo na vyššiu úroveň. Preto vznikol projekt Záhoráci Stupava/Malacky, ktorý pozdvihne úroveň hádzanej v oboch mestách.“

V Stupave a Malackách má hádzaná bohatú hráčsku základňu, dovedna tu je zaregistrovaných viac ako 500 hráčov do 23 rokov. Hráči, ktorí mali ambíciu hrať extraligu, museli nastupovať v Šali či v Nových Zámkoch. Spoločný klub Záhorákov im umožní nastupovať v najvyššej súťaži v ich bydlisku. Projekt myslí aj do budúcnosti, v časovom horizonte troch rokov majú hádzanárske kluby v pláne vytvoriť na strednej škole v Malackách športovú triedu, v ktorej by sa v kvalitných podmienkach učili budúci hádzanári.

Pred sezónou 2022/2023 sme pozíciu hlavného trénera ponúkli srbskému trénerovi Bojanovi Čiričovi, ktorý do družstva priviedol

názov klubu	záp.	body
1 MŠK POVAŽSKÁ BYSTRICA	11	22
2 TATRAN PREŠOV	12	21
3 HK KÚPELE BOJNICE	12	17
4 MHC ŠTART NOVÉ ZÁMKY	12	15
5 HC SPORTA HLOHOVEC	12	14
6 HK KOŠICE	12	12
7 ŠKP BRATISLAVA	12	11
8 ZÁHORÁCI STUPAVA/MALACKY	12	7
9 HK AGRO TOPOLČANY	11	5
10 HÁO TJ SLOVAN MODRA	12	3
11 MHÁK MARTIN	12	3
12 HKM ŠALA	9	1

Súpiska „A“ a „B“ družstva Záhoráci Stupava/Malacky

1 Lukáš Konečný	21
2 Martin Polča	23
3 Dominik Grich	77
4 Jakub Jánoš	15
5 Andrej Polča	29
6 Juraj Rybár	16
7 Ladislav Lutonský	25
8 Ján Janoštiak	28
9 Maroš Vojáček	41
10 Marek Tóth	17
11 Matúš Krištofič	22
12 Samuel Valent	43
13 Róbert Baláž	10
14 Patrik Walter	66
15 Samuel Kovács	19
16 Jaroslav Petráš	82
17 Miroslav Velebný	31
18 Mário Prevaj	36
19 Michal Ichmann	27
20 Lazar Ristić	13
21 Marko Vasović	11
22 Milan Dijamatović	4
23 Igor Žunić	18
24 Michal Valigurský	24
25 Roman Valachovič	9
26 Martin Jurík	70
27 Dušan Frýbert	3
28 Lukáš Nemčovič	20
29 Tomáš Baláž	6

Vedenie klubu:

Prezident: Dušan Frýbert

Prezident: Ján Papaj

Športový riaditeľ: Rudolf Draškovič

Marketing: Ján Janoštiak

Realizačný tím:

Hlavný tréner: Bojan Čirić

Zodpovedný vedúci: Michal Rybár ml.

a Branko Grich:

Silový a kondičný tréner: David Krajčír

päť posíl z Balkánu. Medzi posilami na novú sezónu sa objavili Lazar Ristić, Marko Vasović, Igor Žunić, Dario Maslic zo srbského klubu Rk SC Voždovac a Milan Dijamatović zo srbského Urk Studentski Grad. V tíme pôsobí aj slovenský reprezentant Martin Valent či odchovanec Samuel Kovács. „A“ a „B“ tím Záhorákov v tejto sezóne tvorí celkovo 29 hráčov. Zápasy Záhorákov si môžete pozrieť v ŠH Malacky alebo ŠH Stupava. Rozpis zápasov, tabuľky, výsledky a viac informácií nájdete na našej internetovej stránke: <https://www.hczahoraci.sk/>.

Rozpis zápasov „A“ družstva – Niké Handball Extraliga

JANUÁR

28. 1. 2023 19.00 ŠH Malacky doma HK Košice

FEBRUÁR

4. 2. 2023 vonku Agro Topolčany
11. 2. 2023 19.00 ŠH Stupava doma Považská Bystrica
25. 2. 2023 19.00 ŠH Stupava doma Tatran Prešov

Rozpis zápasov „B“ družstva – 1. liga

FEBRUÁR

26. 2. 2023 18.00 ŠH Stupava doma ŠKP Bratislava „B“

MAREC

5. 3. 2023 18.00 ŠH Malacky doma HK Trnava
18. 3. 2023 vonku P. Bystrica „B“
26. 3. 2023 8.00 ŠH Stupava doma Štart Malacky

APRÍL

1. 4. 2023 vonku HK Vajnory
16. 4. 2023 18.00 ŠH Stupava doma Dunajská Streda
22. 4. 2023 vonku Sokol Cífer

MÁJ

7. 5. 2023 18.00 ŠH Malacky doma Pezinok
13. 5. 2023 vonku Kolárovo

Ako ďalej?

Astronomický nárast cien za energie má dopad aj na hádzanú v Stupave. Klub stojí pred neľahkou situáciou, ako aj najväčší hádzanársky klub na Slovensku, ktorý pôsobí v dvoch najvyšších súťažiach (ženy – ČESKO-SLOVENSKÁ MOL LIGA, muži – novozaložené spoločné družstvo HC Záhoráci Stupava/Malacky – NIKÉ HANDBALL EXTRALIGA). Podľa nového cenníka nám cca trojnásobne stúpili platby za nájmy za tréningový proces v školskej hale a telocvičniach za tri mesiace – október, november, december 2022 na takmer 12 000 eur (približne 3 800 eur mesačne). Uvedomujeme si výšku nájmov spôsobenú nárastom energií a rozumieme aj navýšeniu cien v novom cenníku platnom od 1. 10. 2022, ktorý schválilo aj mestské zastupiteľstvo. Situácia je však veľmi vážna. Preto hľadáme všetky spôsoby, ako danú situáciu „prežiť“. Rátame s tým, že toto obdobie je prechodné a ceník sa po čase upraví. Momentálne je naším hlavným cieľom zvládnuť toto obdobie, aby náš klub mohol naďalej fungovať. V opačnom prípade by sme boli nútení činnosť klubu ukončiť.

Rudolf Draškovič

Bilancia jesennej časti

Futbalový klub mládeže Stupava má za sebou polovicu sezóny a požiadali sme jednotlivých trénerov kategórií, aby zhodnotili ich doterajšie súťažné účinkovanie. Celkovo sa do ligového zápolenia zapojilo štrnásť kategórií, ale klub ponúka aj zaujímavé pohybové aktivity pre tých najmenších.

Dievčatá WU15 a WU11

Novootvorené dievčenské kategórie zaznamenali počas jesennej sezóny pod vedením trénerov Juraja Kroneka a Renáty Chudej výrazný progres. Je potrebné oceniť, že všetky dievčatá za veľmi krátky čas zvládli futbalové základy v individuálnych herných činnostiach a taktiež je vidno ich radosť a nadšenie z futbalu. V sú-

časnosti je v oboch kategóriách dokopy 26 hráčok a obidve kategórie WU15 aj WU11 boli zapojené do súťaží organizovaných BFZ. Staršie žiačky WU15 obsadili v 2. lige starších žiačok výborné tretie miesto, keď dokázali zvíťaziť nad silnými tímami PŠC Pezinok, DSM Domino Bratislava a Atletiko Zálesie. Nad ich sily boli len družstvá Interu Bratislava a Slovana Bratislava B. Družstvo prípraviek WU11 absolvovalo svoju súťaž formou dvoch ligových turnajov, na ktorých odohralo 6 zápasov. Dievčatá dosiahli dve víťazstvá nad Dominom a Spartakom Myjava a okrem toho odohrali vyrovnané zápasy so Spartakom Trnava či s Interom Bratislava. Ocenením našej práce sú tiež pozvánky do krajských výberov WU13 a WU14, kde bolo oslovených dokopy sedem našich hráčok.

Muži

Naši seniori pod vedením trénera Michala Ščasného vstúpili do sezóny skvelým víťazstvom v Pezinku. Nasledovali dve tesné prehry proti favoritom z Lozorna a z Častej. Následne od zápasu s Levármi sme ťahali peknú sériu 5 zápasov bez prehry. Potom prišiel výsledkový útlm a v záverečných piatich kolách sme ťahali za kratší koniec. Mužom tak patrí so 16 bodmi priebežná 9. priečka. Veríme, že v jarnej časti naplno ukážeme svoj potenciál a opäť naskočíme na víťaznú vlnu. Pozitívne je, že kostru tímu tvoria odchovanci klubu.

Mladší dorast U17

Nová kategória mladšieho U17 zbierala cenné skúsenosti v kvalitnej 3. lige, kde nám patrí po jeseni 9. pozícia. Tréneri Martin Havran a Ivan Klas hodnotia družstvo pozitívne a chvália svojich hráčov.

Starší žiaci U15

Po prvýkrát v histórii klubu hrajú v druhej lige žiakov. Vo veľkej konkurencii

rencii sme po jesennej časti v strede tabuľky. Teší nás, že sa môžeme porovnávať s futbalovými klubmi, ako sú Slovan, Rača, či s okresnými mestami Senec, Pezinok, Malacky. Čaká nás dlhá zimná príprava s množstvom prípravných zápasov. Na jar by sme chceli naše postavenie v tabuľke, ale najmä herný prejav ešte vylepšiť. Trénermi kategórie sú Michal Pokorný a Tomáš Belzár.

Mladší žiaci U13

Družstvo bolo prihlásené ako nováčik do 2. ligy BA a tiež do MZV BA, nakoľko v tíme máme vyše 30 hráčov. Chalani si museli od začiatku zvykať na prechod z prípravky do žiackej kategórie, čo prináša so sebou určité špecifiká (ako sú väčšia

herná plocha, počet hráčov v hre...). Jesennú časť by sme aj napriek tomu zhodnotili pozitívne, keď sme dokázali hrať vyrovnanú partiu proti mužstvám ako Pezinok, Senec. Musíme podotknúť, že vo väčšine zápasov nastupujeme proti o rok starším hráčom. V zimnom období sa budú tréneri Marek Terlanda a Miloš Kment venovať odstraňovaniu nedostatkov a zdokonaľovaniu herných činností jednotlivcov plus nás čaká sústredenie a utužovanie super kolektívu.

Prípravky U11

Pod vedením trénerov Samuela Janovického a Branislava Hromkoviča nastupovali chlapci vďaka širokému káдру v jes-

sennej časti v dvoch ligových súťažiach. Hráči ukázali, že im futbal naozaj chutí, a predvážali skvelé výkony a pre di-

vákov futbal, na ktorý sa dobre pozeralo. U11 dovedna odohrali 20 stretnutí s bilanciou 18 výhier, 2 remízy a neokúsili chuť porážky. Svoju dobrú formu ukazovali aj počtom strelených gólov, ktorých vsietili dovedna 236, pričom sa na skórovaní podieľalo všetkých 23 členov kádra. Hráčom gratulujeme za doterajšie výkony a tešíme sa na zimnú prípravu, v ktorej ich budú čakať náročnejšie výzvy v podobe tímov ako FC Petržalka, Slovan Bratislava či DAC Dunajská Streda.

Prípravka U10

Kategória U10 sa pod vedením trénerov Martina Mackoviča a Juraja Višvádera rozrástla na 21-členný káder. Pracovali sme najmä na zmene herného systému zo 4 + 1 na systém 6 + 1 a na zdokonaľovaní individuálnych herných činností jednotlivca. Oproti predchádzajúcemu ročníku vidíme na hráčoch obrovský pokrok a pevne veríme, že počas zimnej pre-

stávky posunieme kolektívny herný prejav ešte na vyššiu úroveň. Jesenná časť sezóny bola bohatá na zápasy, keďže sme si okrem ligových zápasoch zmerali sily aj v prípravných zápasoch proti starším kategóriám U11.

Prípravka U9

Kategória U9 má na súpiske 24 chlapcov, čomu sa veľmi tešíme. Práve preto sme sa rozhodli prihlásiť do súťaže dve družstvá a zabezpečiť tak dostatočný hrací čas pre všetkých malých futbalistov. To, že sú všetci zo Stupavy a z Borinky, dokazuje, že v našom meste a okolí

deti chcú športovať. V trénerskej trojici v zložení Renáta Chudá, Monika Beleš a Michal Engler sa snažíme rozvíjať hlavne osobnú techniku a prácu s loptou. Veľký zápal pre futbal a poctivá účasť na tréningoch chlapcov neustále posúvajú vpred. Je radosť sledovať, ako sa všetci zlepšujú.

Prípravka U8

Pre našich futbalistov z kategórie U8 je tento ročník prvý súťažný. Dvadsaťdva detí bolo rozdelených do dvoch mužstiev, ktoré úspešne reprezentovali naše

mesto. Popri ligových zápasoch odohrali aj množstvo prípravných zápasov a jeden turnaj. Tréningový proces pod vedením Jozefa Pitrovského bol zameraný na zdokonaľenie individuálnych zručností podľa efektívnej Coerver metodiky. Každý hráč zaznamenal progres, oboznámil sa so základmi futbalu, ktoré mu poslúžia pri nasledujúcom rozvoji.

U7 predprípravka

Hlavnými trénermi najmladšej futbalovej kategórie sú Dominik Katona a Juraj Višváder, asistentmi sú Jozef Petruľa a Adam Ďurček. Základné zručnosti s loptou učia 30 detí. Tréningy majú zvyčajne 60 minút a prebiehajú najčastejšie na mini ihrisku pri základnej škole a občas na štadióne v parku. V zimnom období sa pondelky zameriavajú viac na všeobecnú pohybovú prípravu v telocvični v Cevaservice a stredy na futbal v školskej telocvični. Začiatkom roka 2023 plánujeme prvé zápasy so súpermi. Na jar sa kategória pravdepodobne rozdelí na dve, staršiu U7 a mladšiu U6.

Futbalové krúžky v ZŠ Stupava

Nie každý sa môže/chce venovať futbalu tak aktívne, preto organizujeme aj futbal ako voľnočasovú aktivitu v čase ŠKD pre prvý stupeň. Tento rok navštevuje krúžky 40 žiakov 1. – 3. ročníka. Tréningy sú v stredu pre druhákov a tretiačkov a v piatok pre prvákov a druhákov, vždy v čase 14.00 – 15.30 hod. v telocvičniach v hlavnej budove. Hlavnými trénermi sú Tomáš Belzár a Dominik Katona. Prihlásiť sa dá priebežne cez fkfstupava.sk (sekcia Mládež – Prihláška hráča do klubu).

Pohybová a gymnastická príprava Pajštunáčik

Tréningy bývajú 1x do týždňa pre deti od 3 do 8 rokov, pričom skupiny sú rozdelené buď podľa veku (deti vozia rodičia na 16.30 hod.), alebo podľa materskej školy (vzdvihujú ich tréneri priamo z MŠ, zvyčajne okolo 15.00 hod.). Hlavnými trénermi sú Dominik Katona a Viera Gurová.

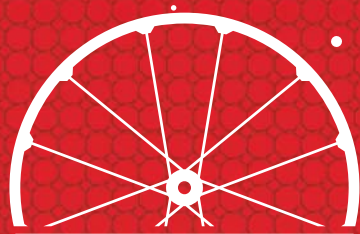
Nové kurzy otvárame v januári a prihlášku nájdete na www.pajstunacik.eu.

tréneri a vedenie FKM Stupava
foto: Peter Kubička

KRÁSNE VIANOCE

SINCE 1993

KOLIESKO

PREDAJ A SERVIS BICYKLOV

Hlavná 40
STUPAVA

0903 743 881

www.koliesko.eu

Priania stupavských turistov

Tieto najkrajšie sviatky v roku sa slávia v mnohých krajinách po celom svete. Sú spojené s rozmanitými zvykmi a tradíciami. Jedným takým zvykom je zaželať si navzájom krásne, veselé a šťastné Vianoce. To isté platí aj pre príchod nového roka, ktorý sa blíži priam mĺčovými krokmi. Stupavskí turisti dodržia tento zvyk aj v tomto roku a všetkým posielajú tieto vianočné a novoročné priania.

Vetrík v dialke šepoce,
prichádzajú Vianoce.
Veľký frmol, veľký zhon,
na poplach však zvoní zvon.
Postoj trochu, človečik,
zamysli sa za máčik.
Nie je to tak náročné,
vnímaj čaro vianočné.
V tieto dni pokoja a mieru
nestrácajte nádej ani vieru,
že čo je zlé na tejto zemi,
občas sa na dobré zmení.

**A na tento deň krásny,
slávny, patrí tento vínš
starodávny:**

Vinšujem Vám vinšujem
tieto slávne sviatky,
Krista Pána narodenie.
Čo si od Pána Boha požiadate,
zdravie, šťastie, sväté božské

požehnanie a po smrti
kráľovstvo nebeské.

**Aj keď prežívame teraz
všetci ťažké časy,
nenechajme si pokaziť
tieto vianočné krásy.**

Od Vianoc stačí spraviť iba krok
a je tu Silvester a nový rok.
Chcem sa z neho radowať
a všetkým toto zaželať.
Nemusia byť drahé dary,
nech sa iba všetkým darí.
Aby spokojní ste boli,
nech vás nič už nezabolí.
Nech má každý dobrú prácu,
za ňu ešte lepšiu plácu.
Nech nikto z vás nemá hlad
a vo svojich domovoch chlad.
Veselte sa, radujte,
za šťastím len putujte.

Dobří, milí k sebe buďte,
zdraví každé ráno sa zobudte.
Od východu slnka k západu,
vždy majte dobrú náladu.
Nech obide vás každá kaluž, kaž-
dá mláka,
okolitá príroda nech vás stále láka.
Nie je to veru náhoda,
že sa dá v nej nájsť pokoj a pohoda.

Eva Besedičová

Lukostrelci vinšujú

*Šťastné a trafené!
Tá chvíľa sa rýchlo blíži,
teplo nám je v našej chyži,
obeň v krbe blkoce,
všetkým krásne Vianoce.
No a potom správny krok,
želáme Vám nový rok.
Lukostrelcom pružné luky
a skutočne pevné ruky,
šípky s presnou muškou,
aj medaily s trojfarebnou stužkou.*

LK Fityfal

**STUPAVA WINTER MARATON
MTB & RUN
21. JANUÁR 2023**

**11.00 hod. štart MTB 25 km
11.20 hod. štart RUN 10 km
11.20 hod. štart RUN 25 km**

Sladké Vianoce

K vianočným sviatkom neodmysliteľne patria koláčky. Je to obdobie, keď skoro každý zhreší a dopraje si sladké aj slané dobroty.

Vianočné koláče mali aj v minulosti rôzne tvary a názvy. Niektoré gazdinky začnú vypekať už začiatkom decembra a hrdia sa rôznymi dobrotami: linecké, medové, žltkové... často sú to recepty po prastarých mamách a rozvoňajú naše domácnosti a zohrejú dušu. Pečiete tradičný štedrák, mrváň? Alebo záviný? Makový, orechový, syrovník? Vyskúšajte nový recept.

Vetroplašky

Postup

Na sporáku necháme zovrieť vodu s maslom. Do vriacej vody postupne prísypame preosiatu múku tak, aby sa hmota odlepovala od stien hrnca. Preložíme do mixéra a ešte do tejto horúcej hmoty primiešame jedno po druhom vajčka. Hmota musí byť vláčna a hladká.

Čo potrebujeme:

- 15 PL studenej vody
- 150 g masla
- 150 g hladkej múky
- 6 vajec

Na plnku

- 1 vanilkový cukor
- 1,5 l mlieka
- 330 g trstinového cukru
- 9 vajec
- 330 g hladkej múky

Na plytký pekáč si rozložíme papier na pečenie. Čajovou lyžičkou berieme malé množstvo cesta a prstom rozkladáme na pekáč. Rátajte s tým, že mierne narastú v objeme. Rozohrejeme si rúru na 200 °C – na ventilátor. Pečieme 20 minút, kým budú vetroplašky nadýchané a zlatisté.

Postup prípravy plnky

Oddelíme si žĺtky od bielkov. Do žĺtkov pridáme cukor, vanilkový cukor, múku a pomaly primiešame mlieko. Zmes opatrne prihrievame za neustáleho miešania, aby nám plnka neprihorela. Nezlaknite sa, ak vám hmota zhrčkavie, miešaním sa hrčky rozpustia. Plnka musí prejsť varom a celá sa tak zjednotí. Potom si vyšľaháme bielky so štipkou soli dotuha. Do bielkov postupne primiešame horúcu uvarenú plnku. Vychladnuté vetroplašky rozrežeme zúbkovým nožom a naplníme plnkou.

Veselé Vianoce!

Mária Potoczká, foto: švo

ZUBNÁ AMBULANCIA KV DENT

- Vykonávame všetky základné stomatologické zákroky
- Zložité chirurgické zákroky
- Implantológiu
- Protetické práce
- Bielenie zubov a dentálnu hygienu

PRIJÍMAME
NOVÝCH
AJ DETSKÝCH
PACIENTOV

OTVORENÉ
od pondelka
do soboty
od 8.00
do 18.00 hod.

Adresa: Hlavná 71, Stupava
Zazmluvnené poisťovne:
VŠZP, Dôvera, Union.
Objednať sa môžete na tel. č.:
0917 648 301

VYDAVATEL: Mesto Stupava, Hlavná 1/24, 900 31 Stupava **IČO:** 00305081 **DISTRIBÚCIA:** zadarmo do domácností **DÁTUM VYDANIA:** 16. december 2022, poradové číslo 12/2022 – 01/2023, štvrtý ročník **KONTAKTY:** e-mail: noviny@stupava.sk **REDAKČNÁ RADA:** Mgr. Silvia Blahútová Nagyová, PhDr. Stanislav Rumann, Mgr. Eva Sládková, PhDr. Eva Švoňavová **ŠÉFREDAKTORKA:** PhDr. Eva Švoňavová, eva.svonavova@stupavskenoviny.sk **FOTOGRAF:** Peter Kubička **JAZYKOVÁ KOREKTÚRA:** Ivana Fábryová **POST PRODUKCIA:** Jena Šimková **GRAFICKÉ SPRACOVANIE:** Ing. Matej Kotuľa **TLAČ:** Petit Press, a.s. **NÁKLAD:** 6 500 ks
Redakčná rada si vyhradzuje právo príspevky krátiť, redakčne upraviť alebo aj nezverejniť. Názor vydavateľa a redakčnej rady sa nemusí zhodovať s názormi prispievateľov, za obsah nesie zodpovednosť autor príspevku. Vydavateľ nezodpovedá za pravdivosť a obsah informácií obsiahnutých v platenej inzercii a v neredakčných príspevkoch.
REGISTRÁCIA: MK SR, EV 5773/19 ISSN 1339-9136

TUTTI GUSTI

NOVÉ

Talianске potraviny

NÁJDETE NÁS

Záhumenská 10, Stupava - Mást

OTVÁRACIE HODINY

Pondelok - Piatok	08:00 - 19:00
Sobota	08:00 - 16:00
Nedeľa	08:00 - 12:00

+421 907 975 885

info@tuttigusti.sk

